

ISSN 2413-5488

ИНДЕКС 76088

ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУ
ҰЛТТЫҚ ОРТАЛЫҒЫ

HIGHER EDUCATION
DEVELOPMENT NATIONAL CENTER

№1 (45) / 2024

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖОҒАРЫ МЕКТЕБІ

ВЫСШАЯ ШКОЛА КАЗАХСТАНА

HIGHER EDUCATION IN KAZAKHSTAN

ЖЫЛЫНА 4 РЕТ
ШЫҒАРЫЛАДЫ
ВЫПУСКАЕТСЯ
4 РАЗА В ГОД
PUBLISHED
4 TIMES A YEAR

2013 ЖЫЛДАН
БАСТАП ШЫҒАДЫ
ИЗДАЕТСЯ С 2013 г.
FOUNDED SINCE 2013

АСТАНА
АСТАНА
2024
ASTANA

*«Қазақстанның жоғары мектебі. Высшая школа
Казахстана. Higher education in Kazakhstan» №1 (45) / 2024*

ISSN 2413-5488

ИНДЕКС 76088

**ҒЫЛЫМИ-АНАЛИТИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ
НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
SCIENTIFIC AND ANALYTICAL JOURNAL**

***ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖОҒАРЫ МЕКТЕБІ
ВЫСШАЯ ШКОЛА КАЗАХСТАНА
HIGHER EDUCATION IN KAZAKHSTAN***

№1 (45) / 2024

**ЖЫЛЫНА 4 РЕТ ШЫҒАРЫЛАДЫ
ВЫПУСКАЕТСЯ 4 РАЗА В ГОД
PUBLISHED 4 TIMES A YEAR**

**2013 ЖЫЛДАН БАСТАП ШЫҒАДЫ
ИЗДАЕТСЯ С 2013 г.
FOUNDED SINCE 2013**

Астана, 2024 жыл

Бас редактор

А.А. МҰҚАТАЕВ - ҚР ҒЖБМ Жоғары білім беруді дамыту ұлттық орталығының ғылыми консультанты, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент (h-index - 4)

Меншік иесі:

ҚР ҒЖБМ «Жоғары білім беруді дамыту ұлттық орталығы» ШЖҚ РМК

Шығарушы редактор

Ю.М. ИДИЯТОВА

Техникалық редактор

С.Н. ТОКСАНОВ

Журнал Қазақстан

Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінің Мерзімді баспасөз басылымын, ақпарат агенттікті есепке қою туралы 2015 жылғы 5 қарашадағы №15650-Ж куәлігімен тіркелген (бастапқы есепке қою – 2013 жылғы 25 қаңтардағы № 13306-Ж Куәлігі)

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

А.А. НҰРМАҒАМБЕТОВ - ҚР ҒЖБМ Жоғары білім беруді дамыту ұлттық орталығы директорының кеңесшісі, саяси ғылымдарының докторы, профессор

С.М. ӨМІРБАЕВ - Astana IT University Бірінші проректоры, экономика ғылымдарының докторы, профессор (h-index - 3)

А.Д. ЖАКУПОВА - Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университетінің ғылыми жұмыс және облыспен өзара іс-қимыл жөніндегі проректоры, филология ғылымдарының докторы, профессор (h-index - 1)

З.А. МОВКЕБАЕВА - ЖОО үшін инклюзивті білім беру және Превентивті суицидология бойынша ресурстық консультативтік орталықтың директоры, педагогика ғылымдарының докторы, Абай атындағы ҚазҰПУ (h-index - 3)

Е.Қ. ШАРИПОВА - Ош мемлекеттік университетінің профессоры, философия ғылымдарының докторы, Қырғыз Республикасы

Н.А. ШЕРМҰХАМЕДОВА - Мирзо Улугбек атындағы Өзбекстан Ұлттық университетінің профессоры, философия ғылымдарының докторы, Өзбекстан Республикасы (h-index - 1)

БАЙБА РАМИНА - Академиялық ақпарат орталығының директоры, Латвия

МЭТТ РОЗЕНШТЕЙН - Иллинойс университетінің Ғаламдық білім және оқыту орталығының директоры, философия докторы (PhD), Америка Құрама Штаттары

Шығаруға 30.03.2024 ж. қол қойылды.

Дизайн, беттеу және басып шығару: С.Н. Токсанов

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖОҒАРЫ МЕКТЕБІ. «Педагогикалық ғылымдар» сериясы.

©ҚР ҒЖБМ "Жоғары білім беруді дамыту ұлттық орталығы"
ШЖҚ РМК

ВЫСШАЯ ШКОЛА КАЗАХСТАНА

НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

№4 (44) / 2023
ИЗДАЕТСЯ С 2013 г.

Главный редактор

МУХАТАЕВ А.А. - Научный консультант Национального центра развития высшего образования Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан, кандидат педагогических наук, доцент (h-index - 4)

Собственник:

РГП на ПХВ «Национальный Центр развития высшего образования» МНВО РК

Выпускающий редактор:

ИДИЯТОВА Ю.М.

Технический редактор:

ТОКСАНОВ С.Н.

Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания и информационного агентства в Комитете связи, информатизации и информации Министерства по инвестициям и развитию РК № 15650-Ж от 05.11.2015 г. (первичная постановка на учет – Свидетельство № 13306-Ж от 25 января 2013 года).

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

НУРМАГАМБЕТОВ А.А. - Советник директора Национального центра развития высшего образования Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан, доктор политических наук, профессор

ОМИРБАЕВ С.М. - Первый проректор Astana IT University, доктор экономических наук, профессор (h-index 3)

ЖАКУПОВА А.Д. - Проректор по научной работе и взаимодействию с регионом, доктор филологических наук, профессор, Кокшетауский университет им.Ш.Уалиханова (h-index 1)

МОВКЕБАЕВА З.А. - Директор Ресурсного консультативного центра по инклюзивному образованию для вузов и превентивной суицидологии, доктор педагогических наук, КазНПУ им. Абая (h-index 3)

ШАРИПОВА Э.К. - Профессор, доктор философских наук, Ошский государственный университет, Кыргызская Республика

ШЕРМУХАМЕДОВА Н.А. - Профессор, доктор философских наук, Национальный университет Узбекистана имени Мирзо Улугбека, Узбекистан (h-index 1)

БАЙБА РАМИНА - директор Академического информационного центра, Латвия

МЭТТ РОЗЕНШТЕЙН - Директор Центра по Глобальному образованию и обучению, Иллинойский университет, доктор философии (PhD), Соединенные Штаты Америки

Подписано к изданию
30.03.2024 г.

Дизайн, верстка и печать:
С.Н. Токсанов

ВЫСШАЯ ШКОЛА КАЗАХСТАНА. Серия «Педагогические науки».

© РГП на ПХВ "Национальный Центр развития высшего образования" МНВО РК

Editor-in-chief

AIDOS MUKHATAYEV

Scientific Advisor of the Higher Education Development National Center, Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (h-index - 4)

The owner:

Higher Education Development National Center MSHE RK of the Republic of Kazakhstan

Executive editor

YULIYA IDIYATOVA

Technical editor

SAPAR TOKSANOV

Certificate No. 15650-Ж of November 5, 2015 on registration, rediscount of periodical printed publication and informational agencies of the Committee for Communication, Informatization and Information of the Ministry for Investments and Development of the Republic of Kazakhstan (primary registration – Certificate No. 13306-Ж of January 25, 2013).

EDITORIAL BOARD:

AMANTAY NURMAGAMBETOV

Adviser to the Director of the Higher Education Development National Center, Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan, Doctor of Political Science, Professor

SERIK OMIRBAYEV - First Vice-Rector of the Astana IT University, Doctor of Economic Sciences, Professor (h-index - 3)

AIGUL ZHAKUPOVA - Vice-rector for scientific work and interaction with the region, Doctor of Philological Sciences, Professor, Sh.Ualikhanov Kokshetau University (h-index - 1)

ZULFIYA MOVKEBAEVA - Director of the Resource Advisory Center for Inclusive Education for Universities and Preventive Suicidology, Doctor of Pedagogical Sciences, KazNPU named after Abay (h-index - 3)

ERKAIYM SHARIPOVA - Professor, Doctor of Philosophical Sciences, Osh State University, Kyrgyz Republic

NIGINAKHON SHERMUKHAMEDOVA - Professor, Doctor of Philosophical Sciences, National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, Republic of Uzbekistan (h-index - 1)

BAIBA RAMINA - Director of the Academic Information Centre, Latvia

MATTHEW A. ROSENSTEIN - Director of the Center for Global Education and Learning, University of Illinois, Doctor of Philosophy (PhD), the United States of America

Signed for publication
30.03.2024.

Design, layout and printing:
S.Toksanov

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ / ОБЕСПЕЧЕНИЕ КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ / ISSUES OF QUALITY ASSURANCE IN HIGHER EDUCATION	
Burbekova S., Suleimenova Sh., Kassenov Kh., Kuchanskyi O., Kuangaliyeva T. COMPARATIVE ANALYSIS OF THE CONCEPT OF “QUALITY ASSURANCE” IN THE SCIENTIFIC LITERATURE	7
Abilmazhinova I. STATE REGULATION OF QUALITY ASSURANCE OF HIGHER EDUCATION IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN	23
ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ БІЛІМ БЕРУ САЯСАТЫ / ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПОЛИТИКА В ОБЛАСТИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ / EDUCATIONAL POLICY IN HIGHER EDUCATION	
Mukhametkairov A., Kudysheva A., Fominykh N. NETWORKING AS ONE OF THE WAYS TO DEVELOP SOFT SKILLS OF STUDENTS	32
Нурмагамбетов А., Сакенова К., Альшурина А., Кулумжанова А. О КООПЕРАЦИИ КОРПОРАТИВНЫХ УНИВЕРСИТЕТОВ С ОРГАНИЗАЦИЯМИ ФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	43
ПІКІРТАЛАС, ОЙ ТОЛҒАУ / ДИСКУССИИ, РАЗМЫШЛЕНИЯ / DISCUSSIONS, REFLECTIONS	
Абайұлы Н., Сағатова Ш. БІРТҰТАС БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУ: ХХІ ҒАСЫРДА «ТОЛЫҚ АДАМ» КІМ?	57
АҚПАРАТ / ИНФОРМАЦИЯ / INFORMATION Авторлардың назарына / К сведению авторов / Information for authors	63

**ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ / ОБЕСПЕЧЕНИЕ
КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ / ISSUES OF QUALITY ASSURANCE
IN HIGHER EDUCATION**

МРНТИ 14.35.01

DOI:10.59787/2413-5488-2024-45-1-7-22

¹ **Burbekova S.,** ² **Suleimenova Sh.,** ¹ **Kassenov Kh.,** ³ **Kuchanskyi O.,** ⁴ **Kuangaliyeva T.**

¹ Astana IT University, Astana, Kazakhstan

² Academy of Public Administration under the President of the Republic of Kazakhstan,
Astana, Kazakhstan

³ Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

⁴ Academy of physical education and mass sports, Astana, Kazakhstan

**COMPARATIVE ANALYSIS OF THE CONCEPT OF
“QUALITY ASSURANCE” IN THE SCIENTIFIC LITERATURE**

Abstract. The article gives an overview of the updated analysis of the concept and nature of “quality”. The present research on systematic review of literature of scientific articles and theoretical documents is aimed at identifying concepts, theories, and research trends and methods linked to the quality management in educational setting. The review findings demonstrates that theoretical papers, such as reports, policies, and concepts of the concept “quality” identifies three common approaches to the concept “quality”: quality as a process, as a procedure and as a result. Analysis of the empirical papers revealed that the most prominent concepts were the quality assurance, control, and quality culture in education setting. Following the inductive analysis, this study investigated common research trends and conceptual framework how the “quality” concept is defined in educational setting. Different data analysis techniques have been applied in this article. Meanwhile, the definition of the concept “quality” includes content analysis, descriptive analysis, and inferential analysis.

Key words: quality assurance, quality monitoring, quality control, quality culture.

Introduction. Commonly used internal and external quality assurance procedures in educational settings have been searched in scientific literature as well as the criteria used to evaluate the quality in the context of higher education. The standard setting and quality of education management fulfillment process is the bases of education quality assurance system. Quality assurance is the entire systematic action plan to provide satisfaction of certain quality requirements where the key requirements of effective quality assurance are the improvement of the purpose when every member of the organization contributes to the quality process. In ESG and ISO the notion of “quality” is represented as a broad term and definitions have common meanings “quality” as considered as compliance with established standards, requirements, inherent characteristics, and stated goals [1,2]

From this conventional definition, a more robust definition of quality is a compliance with the requirements of licensing, state compulsory education standards, and consumers. Part of the broad definition of quality is "quality values": academic, managerial, pedagogical and employment oriented. Therefore, quality can be generally defined as superiority, perfection, compliance with high standards. This literature review is the groundwork for the future implementation of the notion of quality in education setting.

ESG uses the term “quality assurance” to describe all activities within the continuous improvement cycle (i.e., quality assurance and quality improvement activities), centering quality activities on two interrelated goals: reporting and improvement [1]. Based on this, as part of the analysis of scientific literature, we will adhere to the following definitions of the term “quality assurance of higher education”:

- 1) quality assurance of higher education as a process of forming and maintaining the required properties and characteristics of educational services;
- 2) quality assurance as a procedure for maintaining the required properties and characteristics of educational services as they are provided;
- 3) quality assurance of higher education as a result of the formation of the required properties and characteristics of educational services.

The “required properties and characteristics of educational services” mean: i) quality of higher education content; ii) the quality of the university student population; iii) quality of university staff; iv) the quality of the infrastructure of the organization of higher and postgraduate education [3].

Methodology

A systematic review of literature as a process of scientific analysis has been used for assessing the concept of “quality” in educational setting. Systematic Reviews and Meta-Analyses methods have been used to ensure the effectiveness of the document search strategy in the largest multidisciplinary databases, such as Web of Science (WoS), Scopus to search for studies in field of quality assurance. In this study also, the policy documents, publications, and reports on up-to-date information on quality have been investigated and gathered. The filters on keywords “quality assurance, quality monitoring and control, quality culture” were set to search the open-access articles and journals related to social science and education. Being published in educational and social science publications including both theoretical and empirical research (quantitative, qualitative, or descriptive methods) were the criteria of selection in open access articles. Within the literature review have been performed many types of data analysis based on data collection tools and data distribution methods, including descriptive and diagnostic analyses, reliability, principal component analysis, correlation, comparative analyses, and content analysis.

Evaluation of article titles and abstracts to determine their suitability for the research question and literature review methodology were involved in the screening stage. Eligible 50 sources including scientific articles, policy documents, theoretical and empirical studies have been reviewed and analyzed. concepts and theories, research trends, and methods have been categorized to answer the research questions. Concepts on “quality” and theories of the quality assurance extracted from both policy documents, theoretical and empirical publications compile information on research trends and methods based on empirical studies.

Systematic Literature Review of prior scientific research

A review of educational research on the concept of “quality” is the initial step to understanding relevant concepts and conducting empirical research. Both narrative and systematic reviews help identify research gaps and develop research questions, respectively. This literature review aims to identify concepts and theories, research areas, research trends, and research methods associated with the research of the notion “quality” in educational setting. Own quality management theories have been developed by many researchers and used in practice. As the quality is first principle of material and non-material world this fact leads to different perception of the quality concept. J. Juran, Deming and Crosby, etc. [4] are considered to be the founders of quality management. Within the European Standards and Guidelines for Quality Assurance in Higher Education (ENQA, 2005) many aspects of

quality assurance such as the academic standards quality, the assessments relevance, stakeholders' involvement of within the reliability of internal practices have been addressed [5].

The concept of "quality assurance" is noted for its multidimensionality in the definition and involves a combined approach to the definition of the term "quality" [1, 6]. There are different approaches to defining the concept of quality, for example, in the Report on the Quality Culture Project of the Association of European Universities, 8 quality concepts were proposed: "quality as fit for purpose"; "quality as approval (zero defects)"; "quality as customer satisfaction"; "quality as superiority"; "quality as value for money"; "quality as transformation"; "quality as modernization"; and "quality as a means of control" [7]. Brennan & Shah offer four main types of "quality values": academic, managerial, pedagogical and employment-oriented [8].

The authors of this study, for obtaining data on approaches to defining the concept of quality in general sense and defining the term "quality" in the context of higher education processes, conducted an article selection based on the keywords as "quality monitoring and control", "quality culture", "quality assurance of higher education". Meanwhile, systematic reviews include not only information obtained from the literature but also the adopted approach and where and how the literature was found. The significance of a systematic literature review can be seen in the criteria used to assess whether a selected article is appropriate to study for the review. Therefore, our research contains policy documents, theoretical and empirical papers to provide updated information on quality management and assurance in educational context. Table 1 presents quantitative data on how many sources in the result of search have been found in the Scopus and Web of Science databases based the keywords.

Table 1 - Scopus and Web of Science databases search results

	Web of Science	Scopus
quality assurance	2394	2355
quality monitoring	1531	3286
quality control	3938	42
quality culture	2839	1512

Having reviewed 50 sources, the authors of the article have grouped the researches into three categories:

- 1) quality assurance of higher education as a process of forming and maintaining the required properties and characteristics of educational services;
- 2) quality assurance as a procedure for maintaining the required properties and characteristics of educational services as they are provided;
- 3) quality assurance of higher education as a result of the formation of the required properties and characteristics of educational services.

Quality as a "process" is considered by number of scholars. Astin, Schellekens, Crozier, Dill, Campbell & Rozsnyai, Shishov, Kleijnen, Abad-Segura state "quality" as a process of transformation and change. According to scholars Stensaker, Birnbaum, Gulden, Sluijsmans quality also may be viewed as management process. Jessop, Bendermacher, Yesenbaeva discussed the importance of quality assurance as the measures taken for improvement.

Quality as a "procedure" to improve the cost-effectiveness of the quality management processes and take objective decision in quality management is offered by Manarbek. Much research has been done in investigating various approaches to quality measurement (Kalanova, Bishimbaev, Baartman, Prins), quality assessments and assessment practices

reflection (Sluijsmans, Hobson, Joosten-ten Brinke), difficulties in quality monitoring and assessment, process of evaluating to ensure the programme's overall quality (Sridharan, Vlăsceanu, Boud, Falchikov, Baartman, Kloppenburg).

Lee, Greena, Tripathi, Jeevan, Kalanova, Bishimbaev offer to define quality as “a result” of formation of the required properties and characteristics of educational services and compliance with established standards. According to Van Damm, Juran, Gryna, Valikhanova, Harvey and Stensaker quality is “a result” to satisfy the requirements of consumers and production of such a product or the provision of such a service, which demonstrates the degree of consumers' satisfaction.

Some authors of the article also have combined approach to defining the concept of “quality” where quality is seen as a continuous process of quality assessment, a set of planned, systematic procedures and activities for quality control (Vlăsceanu, Grünberg, Pârlea). According to Sârbu, Galkute, Mishin quality is the set of the educational system activity results, quality of the educational system and process and quality of educational services and conditions.

Discussion

Results of literature review analysis of scientific literature of the concept “quality assurance” in higher education demonstrates the opinion of the authors who considers quality assurance of higher education as a “process” of forming and maintaining the required properties and characteristics of educational services. Astin, Schellekens et.al. views the concept of "quality" as a process of transformation and change involves the development of the individual and his talents. [9, 10, 11]. When defining strategic objectives, educational organizations take as a basis the concept of quality assurance as a key factor in the formation of the mission of the university and quality assurance policy, in which quality assurance is considered as a set of policies, procedures, internal or external systems and practices, as a set of indicators of an educational institution (the content of education, forms and methods of education, material and technical base, etc.) The issue of responsibility distribution in the quality assurance process plays an important role, since a special place is given to the formation of a sense of responsibility for quality management (Dill, Campbell & Rozsnyai, Shishov) [12, 13, 14]. Stensaker and Birnbaum [15] referred to the rising discussion of “quality management” as “trend” and “management fad”. Now the quality becomes on the agenda of external parties like HEIs, governmental bodies and business sector not only the lecturers who used to be responsible for the quality of education as their personal obligation as in the past. Gulden et al. states in [16] that the organization capacity and readiness for changing directly effects the organizations' management system. The study of institutionalism and its elements can help to determine the universities organizational structures and their response to the external environment. Sluijsmans et.al. considers the quality assurance as the measures taken to determine guaranteed educational quality [17].

According to Jessop et.al. “quality assurance requires a comprehensive, integrative approach, because it involves a complex evaluation of programme outcomes that represent both the educational programme's philosophy and the complexity of outcomes” [18]. Continuous improvement and assessment quality ensuring necessitates a “shift away from quality control (with an emphasis on accountability) and towards increased autonomy based on the experiences and expertise of the stakeholders involved” [19]. Yesenbaeva et.al. states the importance of fostering such a learning culture shift in introduction and implementation [20]. Kleijnen et.al. in their study view the quality as a “transformation, a process of change that adds value to students through their learning experience which highlights the possibility to develop and enhance learners' competencies [21, 22].

Table 2 - The result of the concept grouping: quality as a “process”

N	Authors
1	Astin A. <i>Achieving Educational Excellence: A Critical Assessment of Priorities and Practices in Higher Education</i> . San Francisco – Jossey-Bass Inc. – 1985. – P. 25–31.
2	Schellekens, L.H., van der Schaaf, M.F., van der Vleuten, C.P.M., Prins, F.J., Wools, S. and Bok, H.G.J. (2023), "Developing a digital application for quality assurance of assessment programmes in higher education", <i>Quality Assurance in Education</i> , Vol. 31 No. 2, pp. 346-366.
3	ENQA. <i>Terminology of quality assurance: towards shared European values?</i> Fiona Crozier, Bruno Curvale, Rachel Dearlove, Emmi Helle, Fabrice Hénard
4	Dill, D. (2007), <i>Quality Assurance in Higher Education: Practices and Issues</i> , Elsevier Publications, Chapel Hill, NC.
5	Campbell, C. & Rozsnyai, C., <i>Quality Assurance and the Development of Course Programmes. Papers on Higher Education Regional University Network on Governance and Management of Higher Education in South East Europe Bucharest, UNESCO. 2002</i> – P. 32
6	Shishov, S. E. <i>Monitoring the quality of education at school.</i> / S. E. Shishov, V. A. Kalney M.: RPA, 2013.-352 p.
7	Stensaker, B. (2008). <i>Outcomes of quality assurance: A discussion of knowledge, methodology and validity.</i> <i>Quality in Higher Education</i> , 14(1), 3–13.
8	Gulden, M., Saltanat, K., Raigul, D., Dauren, T., Assel, A. <i>Quality management of higher education: Innovation approach from perspectives of institutionalism. An exploratory literature review.</i> (2020) <i>Cogent Business and Management</i> , 7(1),1749217
9	Sluijsmans, D., Joosten-ten Brinke, D. and van Schilt-Mol, T. (2015), “Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen”, Maklu.
10	Jessop, T., McNab, N. and Gubby, L. (2012), “Mind the gap: an analysis of how quality assurance processes influence programme assessment patterns”, <i>Active Learning in Higher Education</i> , Vol. 13 No. 2, pp. 143-154.
11	Bendermacher, G., Oude Egbrink, M.G., Wolfhagen, I. and Dolmans, D.H. (2017), “Unravelling quality culture in higher education: a realist review”, <i>Higher Education</i> , Vol. 73 No. 1, pp. 39-60.
12	Yesenbaeva G.A., Kakenov K.S. <i>Model of the internal education quality assurance system at a university in the context of the bologna process. Advances of modern natural science.</i> – 2014. – № 11 (part 3) – pp. 96-98
13	Kleijnen, J., Dolmans, D., Willems, J. and Hout, H.V. (2013), “Teachers’ conceptions of quality and organisational values in higher education: compliance or enhancement?”, <i>Assessment and Evaluation in Higher Education</i> , Vol. 38 No. 2, pp. 152-166.
14	Abad-Segura, E.; González-Zamar, M.D.; Infante-Moro, J.C.; Ruipérez García, G. <i>Sustainable management of digital transformation in higher education: Global research trends.</i> <i>Sustainability</i> 2020, 12, 2107.

So, in this category the term “quality” is stated as a process of forming and maintaining the required properties and characteristics of educational services in higher education institutions.

Institutional quality management has become a crucial issue in quality assurance and a part of organization responsibility. Today HEIs exercise challenges for providing quality services and preserving competitiveness at the national and international markets. So quality assurance is viewed as a “procedure” for maintaining the required properties and characteristics of educational services as they are provided.

It is important for educational institution to know the cost-effectiveness of the quality management processes. Manarbek et al evaluated literature combining institutional and

instrumental reasons to investigate the internal dynamics of organizational change within higher education institutions [23]. The authors of scientific articles consider various approaches to quality measurement, such as TQM (Total Quality Management) of Total Quality Management and PDCA as a quality assessment method (Kalanova, Bishimbaev, Baartman, Prins) [24, 25]. Measurement of physical properties, product (services) parameters and characteristics is the first approach to the quality concept mental quality assessment form product (service) is defined as second approach. In Gulden’s study findings the importance of the curriculum design and development of degree programmes are highlighted as well as varying teaching methods to ensure quality of degree programmes.

Manarbek et al states that quality management tools, concept development and many management issues remain open. To take objective decision in quality management it is necessary to supplement and revise factors in quality assessing control and monitoring [26].

According to Sluijsmans effective approach to increase external and internal quality is self-evaluation report which can result in improvement of concrete points and raise awareness about the quality assessments [27]. PDCA - plan, do, check, act procedure can be another method to facilitate assessment practices reflection [28]. To ensure assessment quality the PDCA procedure is used at the “assessment cycle” stages which generally consist of generally four stages:

1. the stage of design, for formulating module learning outcomes, the content, purpose, and assessment method;
2. the stage of administration to properly administrate and assess;
3. the stage of evaluation to analyze and evaluate the test scores;
4. the stage of action to formulate actions for final stage of improvement to close the PDCA.

The university study programmes have difficulties in quality monitoring and assessment. To clearly demonstrate alignment is problematic because of gaps in module and programme outcomes and lack of transparency. [29]

Vlăsceanu et.al. identify quality assurance as “an ongoing, continuous process of evaluating (...) the quality of a higher education system, institutions, or programmes” [30].

Continuous student learning is facilitated via various assessment practices [31]. The quality of the assessment practices should be carries out to ensure the programme’s overall quality via multiple stakeholders regularly review [32]. This requires the stakeholders’ involvement to overview the study programme and being familiar with the quality indicators of the procedures used for evaluating assessment quality [33].

Table 3 - The result of the concept grouping: quality as “a procedure”

#	##	Authors
15	1	Manarbek, G., Seyfried, M. Winds of change? Academics’ views on the introduction of quality management in Kazakhstan. (2022) <i>Quality Assurance in Education</i> , 30(4), c. 416-430
16	2	Kalanova Sh.M., Bishimbaev V.K. Total Quality Management in Higher Education: Textbook - a practice-oriented monograph. - Astana: Publishing house "Foliant", 2006. - 476 p.
17	3	Baartman, L.K.J., Prins, F.J., Kirschner, P.A. and Van der Vleuten, C.P.M. (2007), “Determining the quality of assessment programs: a self-evaluation procedure”, <i>Studies in Educational Evaluation</i> , Vol. 33 Nos 3/4, pp. 258-281
18	4	Manarbek, G., Kondybayeva, S., Sadykhanova, G., Zhakupova, G., Baitanayeva, B. Modernization of educational programmes: A useful tool for quality assurance. (2019) <i>Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2019: Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020c</i> . 4936-4945

19	5	Sluijsmans, D., Joosten-ten Brinke, D. and van Schilt-Mol, T. (2015), “Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen”, Maklu.
20	6	Hobson, R., Rolland, S., Rotgans, J., Schoonheim-Klein, M., Best, H., Chomyszyn-Gajewska, M., Dymock, D., Essop, R., Hupp, J. and Kundzina, R. (2008), “Quality assurance, benchmarking, assessment and mutual international recognition of qualifications”, <i>European Journal of Dental Education</i> , Vol. 12 No. s1, pp. 92-100.
21	7	Sridharan, B., Leitch, S. and Watty, K. (2015), “Evidencing learning outcomes: a multi-level, multi-dimensional course alignment model”, <i>Quality in Higher Education</i> , Vol. 21 No. 2, pp. 171-188.
22	8	Vlăsceanu, L., Grünberg, L. and Pârlea, D. (2004), <i>Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions</i> , Unesco-Cepes Bucharest.
23	9	Bok, H.G., Teunissen, P.W., Favier, R.P., Rietbroek, N.J., Theyse, L.F., Brommer, H., Haarhuis, J.C., van Beukelen, P., van der Vleuten, C.P. and Jaarsma, D.A. (2013), “Programmatic assessment of competency-based workplace learning: when theory meets practice”, <i>BMC Medical Education</i> , Vol. 13 No. 1, p. 123.
24	10	Boud, D. and Falchikov, N. (2006), “Aligning assessment with long-term learning”, <i>Assessment and Evaluation in Higher Education</i> , Vol. 31 No. 4, pp. 399-413.
25	11	Baartman, L., Kloppenburg, R. and Prins, F. (2017), “Kwaliteit van toetsprogramma's”, <i>Toetsen in Het Hoger Onderwijs</i> , Bohn Stafleu van Loghum, Houten, pp. 37-49.

So, in this category the term “quality” is stated as a procedure for maintaining the required properties and characteristics of educational services as they are provided in higher education institutions.

Another group of authors considered the quality assurance of higher education as “a result” of the formation of the required properties and characteristics of educational services. In [2] and [34] the definition of the concept of "quality" is considered as compliance with established standards, requirements, inherent characteristics and stated goals. Harvey considers quality in five categories: 1) something special, 2) perfection, 3) fitness for purpose, 3) value for money transformation [35]. Van Damm considers four models of quality: quality as standards of excellence; quality as fitness for purpose; quality as basic standards; quality as consumer (client) satisfaction [36].

In the national context, Kalanova and Bishimbaev consider the concept of "quality" as compliance with the requirements of licensing, state compulsory education standards, and consumers [24]. The concept of "quality" is considered not only as compliance with established standards, but also as superiority, perfection, compliance with high standards (Lee Harveya, Diana Greena, Tripathi, Jeevan) [37,38,39].

The concept of "quality" can be considered as interaction and transformation. Thus, the Standards and Guidelines for Quality Assurance in Higher Education in the European Higher Education Area (ESG) define the concept of "quality" as a result of the interaction between teachers, students and the learning environment.

The definition of the concept "quality" is based on the ability to satisfy the requirements of consumers. Thus, according to the definition, "quality" is considered as the production of such a product or the provision of such a service, the characteristics of which satisfy specific requirements that have a numerical value; the second - as the degree of satisfaction of consumer expectations when applying or using this product or service (Van Damm, Juran, Gryna). [40]

Valikhanova identifies the quality concept as "quality is the customer wants" which mostly considers the university services customers' [41]. To succeed in today the customer-oriented methods used by the universities aims at improving possible requirements like clients' customer satisfaction service. Harvey and Stensaker identify quality in various ways as "exceptional", "fitness for purpose" or "value for money" [42].

Zinchenko et al. [43] concluded that the existing education system is still "teaching" society. The authors identified that strategic resource is communication that significantly contributes to the HEIs' sustainable development and its competitive advantages of educational services in the national and global markets. Zinchenko et al. concluded that HEIs should be transformed and improved as institutions that are focused on all types of young people with disabilities; must be "gender sensitive"; create and strengthen a safe, non-violent, inclusive, and effective learning environment for all; and provide training for qualified educational staff, including through international cooperation of developed countries with developing countries.

Table 4 - The result of the concept grouping: quality as a "result"

#	##	Authors
26	1	Standards and guidelines for quality assurance of higher education in the European Higher Education Area (ESG) (ESG)
27	2	Omiraev S. National model for ensuring the quality of education in Kazakhstan. Education. Quality assurance, IAAR, 3 (24), 2021, p.24-29.
28	3	PakYu.N. Accomplishment potential. Higher school in search of answers to the challenges of the time // "Modern Education". - 2017. - No. 1 (105). - S. 23-27.
29	4	ISO 9000:1994: International Standard ISO 9000:2005. Quality Management System. Fundamentals and vocabulary. - M.: Publishing house of standards, 2005. - S. 3-7.
30	5	Harvey L. 'Editorial: The quality agenda'. Quality in Higher Education. 1995; 1(1) -5-12 pp.
31	6	Van Damm D. Standards and Indicators in Institutional and Programme Accreditation in Higher Education. – UNESCO CEPES, 2003. – 143 p.
32	7	Kalanova Sh.M., Bishimbaev V.K. Total Quality Management in Higher Education: Textbook - a practice-oriented monograph. - Astana: Publishing house "Foliant", 2006. - 476 p.
33	8	Lee Harveya, Diana Greena. Defining Quality. University of Central England, Birmingham
34	9	Quality Assurance in Higher Education A Practical Handbook Central European University Yehuda Elkana Center for Higher Education Budapest, Hungary 2016
35	10	Tripathi M, Jeevan VKJ. Quality assurance in distance learning libraries. Quality Assurance in Education. 2009; 17(1)- 45-60 pp.
36	11	Juran J., Gryna F. Juran, S. Quality Control Handbook. - New York: Mc Graw - Hill book Co., p. 21.
37	12	Valikhanova, Z. Formation of a modern quality management system of education in marketing-oriented institution of higher education. (2018) Espacios, 39(15),31
38	13	Harvey, L. and Stensaker, B. (2008), "Quality culture: understandings, boundaries and linkages", European Journal of Education, Vol. 43 No. 4, pp. 427-442.
39	14	Zinchenko, V.; Bryzhnik, V.; Gorbunova, L.; Kurbatov, S.; Melkov, Y. Analysis of Leading Domestic and Foreign Experience on Higher Education Strategies in Terms of Internationalization for Sustainable Development of Society; Institute

		of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine: Kyiv, Ukraine, 2020; p. 270.
40	15	Sârbu, R., Ilie, A. G., Enache, A. C. & Dumitriu, D., 2009. The quality of educational services in higher education–assurance, management or excellence. <i>Amfiteatru Economic</i> , 9(26), p. 385. Shewhart, W. A., 1931. <i>Economic control of quality of manufactured product</i> . Newtown: ASQ Quality Press.

So, in this category the term “quality” is stated as a result of the formation of the required properties and characteristics of educational services in higher education institutions.

In the result of literature review the authors of the article found the combined approach to defining the concept of “quality”. So, the concept of "quality" became the subject of discussion at international forums of international organizations, where the concept of quality is seen as a continuous process of quality assessment, a set of planned, systematic procedures and activities for quality control [44, 45, 46, 47].

The quality of education strategy ensures the quality process for continuous improvement. The single macro system integrated into the university system include the following components like quality of the educational system activity results, quality of the educational system and process and quality of educational services and conditions. Sârbu, et al. in the formation of the quality of education management process proposes that it is necessary to consider and use modern tools of management, control, and monitoring [48]. Galkute et al. defined quality as “a central tool for the transformation of universities”. The analysis result of the quality assurance within the sustainable development context, the “fitness of purpose” approach is advocated with the systematic goal and continuous transformation within the sustainable development achieving context. Based on the analysis of the internal quality systems Galkute et al. have concluded that the key role is “sustainability-literate, change savvy, inventive, ethically robust leaders for tomorrow, and for this to happen, a profound transformation of our HEIs is necessary” [49]. Mishin et.al. states five important things to be considered in the process of the quality assurance implementing such as guidelines, policies, targets, management mechanism, and activities. The five factors are considered to be a source of power in the implementation of quality improvement [50].

Table 5 - The result of the concept grouping: combined approach to defining the concept of “quality”

#	##	Authors
41	1	AUN-QA. Quality Assurance Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level. ASEAN University Network. 2015.
42	2	Qualities in Higher Education: Textbook - a practice-oriented monograph. - Astana: Publishing house "Foliant", 2006. - 476 p.
43	3	Developing an Internal Quality Culture in European Universities. // Report on the Quality Culture Project 2002-2003. – EUA, 2005. – P. 50.
44	4	INQAAHE, 2005. Biennial Conference Wellington, New Zealand Quality, Assurance and Diversity (29 March 2005) To What End? The Effectiveness of Quality Assurance in Higher Education
45	5	Terminology of quality assurance: towards shared European values? Fiona Crozier, Bruno Curvale, Rachel Dearlove, Emmi Helle, Fabrice Hénard
46	6	Council For Higher Education Accreditation (CHEA) 2001, Glossary of Key Terms in Quality Assurance and Accreditation

47	7	Vlăsceanu, L., Grünberg, L. and Pârlea, D. (2004), Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions, Unesco-Cepes Bucharest. p. 74.
48	8	Brennan, J., & Shah, T. (Eds.). (2000). Managing quality in higher education. Milton Keynes: OECD, SRHE & Open University Press.
49	9	Galkute, L.; Fadeeva, Z.; Mader, C.; Scott, G. Assessment for Transformation—Higher Education Thrives in Redefining Quality Systems. In Sustainable Development and Quality Assurance in Higher Education—Transformation of Learning and Society; Palgrave Macmillan: London, UK, 2014; pp. 1–25.
50	10	Mishin, V. (2005). Quality management. 2nd edition ed. Moscow: IuNITI-DANA.

So, in this category combined approach to defining the concept of “quality” in broad sense is applied.

Findings

Analysis of 50 sources contained various research methodologies conducted such as 18 quantitative research, 17 qualitative research, and 15 descriptive methods. We found differences in the research instruments, analysis, and participants based on their research design and methods observed. Analysis of 50 sources showed that “quality” notion was explained using different concepts based on the research area and trends. An overview of concepts related to the concept of quality can be found in Table 6.

Table 6 - Analysis of concepts related with “quality” notion.

Approaches to the defining the concept of “quality”	Number of sources
Quality as a process	14
Quality as a procedure	11
Quality as a result	15
Combined approach to the concept of “quality”	10

The review results demonstrated that theoretical papers, such as reports, policy document, and quality concepts contains different approaches to the concept “quality”: as a process, as a procedure and as a result. The authors of the article also found the combined approach to the definition of the concept “quality” where it (the “quality”) is viewed as the complex of different components. Different attempts in formulating new theories and applying existing ones, researchers have yet to develop a strong theory of quality. This study’s concept analysis identified the concept of “quality” as the complex of different components where the major factors of defining the quality tool are international reputation, quality research activities, smart students, international collaborations, qualified teaching staff, infrastructure, new courses and effective management.

The concept of quality has been generated in the analysis of empirical study’s research problems. These studies have investigated the relation between the different approaches to the concept of quality as a process, a procedure and as a result The instrument examination has revealed different tools like different data analysis techniques, including content analysis, descriptive analysis, and inferential analysis used to assess the concept “quality”.

Nevertheless, it must be emphasized that the study has the limitations. Several empirical studies that were not in Scopus, WoS databases may be missed because only indexed open-access articles have been selected. Additional research may have a different effect on the results. The subsequent systematic reviews and meta-analyses are recommended on the concept of quality assurance in indexed articles incorporated in other databases. The basis for further studies can become the prior studies’ use of quality concepts to build comprehensive theoretical

frameworks in line with the current situation. Researchers may also conduct future reviews examining the history of research instruments used in quality definition and considers the results of each empirical study.

Conclusion

The aim of the literature review was identifying theories, concepts, trends, issues, and research methodologies associated with the concept “quality” in educational context. The authors of the article have addressed to the concepts of quality assurance, quality monitoring and control, quality culture in the context of higher education. The result of the research in literature review highlights the different approach to definition of the concept “quality” which has yet to be developed and applied a strong theory in a new context. In the reviewed 50 articles and strategic documents the issues with guiding principles and basic quality concepts, problems surrounding the quality definition in educational settings, and challenges regarding the notion of quality have been discussed. Also, regarding methodology, the techniques, tools, data analysis have been examined. In the result of review the authors of the article have identified three common approaches to the concept “quality”: quality as a process, as a procedure and as a result. As the study has the limitations, to overcome these limitations and provide a more general overview of the research topic, another systematic review of quality management and assurance literature may be additionally conducted.

Funding information

This research has been funded by the Committee of Science of the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan (Grant No. BR18574103 To increase the competitiveness of universities in Kazakhstan through the reengineering of the national system of quality assurance of higher education).

Conflict of Interest Statement

The authors declare no potential conflicts of interest regarding the research, authorship, or publication of this article.

References

1. Standards and guidelines for quality assurance of higher education in the European Higher Education Area (ESG) https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/filebase/esg/ESG%20in%20Russian_by%20IQAA.pdf
2. ISO 9000:1994: International Standard ISO 9000:2005. Quality Management System. Fundamentals and vocabulary. - M.: Publishing house of standards, 2005. - S. 3–7.
3. Omirbaev S. National model for ensuring the quality of education in Kazakhstan. Education. Quality assurance, IAAR, 3 (24), 2021, p.24-29.
4. Juran, J. On quality by design: the new steps for planning quality into goods and services. s.l.:Simon and Schuster, 1992.
5. Stukalo, N., Lytvyn, M. Towards Sustainable Development through Higher Education Quality Assurance. 2021, 11(11), 664; <https://doi.org/10.3390/educsci11110664>
6. Qualities in Higher Education: Textbook - a practice-oriented monograph. - Astana: Publishing house "Foliant", 2006. - 476 p.
7. Developing an Internal Quality Culture in European Universities. Report on the Quality Culture Project 2002-2003. – EUA, 2005. – P. 50.
8. Brennan, J. & Shah, T. Managing quality in higher education. Milton Keynes: OECD, SRHE & Open University Press, 2000.

9. Astin A. Achieving Educational Excellence: A Critical Assessment of Priorities and Practices in Higher Education. San Francisco – Jossey-Bass Inc. – 1985. – P. 25–31.
10. Schellekens, L., van der Schaaf, M., van der Vleuten, C., Prins, F., Wools, S. and Bok, H. "Developing a digital application for quality assurance of assessment programmes in higher education", *Quality Assurance in Education*, 2023, Vol. 31 No. 2, pp. 346-366. <https://doi.org/10.1108/QAE-03-2022-0066>
11. ENQA - European Association for Quality Assurance in Higher Education. Terminology of quality assurance: towards shared European values? Fiona Crozier, Bruno Curvale, Rachel Dearlove, Emmi Helle, Fabrice Hénard https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/terminology_v01.pdf
12. Dill, D. *Quality Assurance in Higher Education: Practices and Issues*, Elsevier Publications, Chapel Hill, NC, 2007.
13. Campbell, C. & Rozsnyai, C. *Quality Assurance and the Development of Course Programmes. Papers on Higher Education Regional University Network on Governance and Management of Higher Education in South East Europe Bucharest, UNESCO, 2002.*
14. Shishov, S. *Monitoring the quality of education at school*. S. E. Shishov, V. A. Kalney M.: RPA, 2013.
15. Stensaker, B. Outcomes of quality assurance: A discussion of knowledge, methodology and validity. *Quality in Higher Education*, 2008, 14(1), 313. <https://doi.org/10.1080/13538320802011532>
16. Gulden, M., Saltanat, K., Raigul, D., Dauren, T., Assel, A. *Quality management of higher education: Innovation approach from perspectives of institutionalism. An exploratory literature review. Cogent Business and Management*, 2020, 7(1), 1749217 <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311975.2020.1749217>
17. Sluijsmans, D., Joosten-ten Brinke, D. and van Schilt-Mol, T. ("Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen", Maklu, 2015.
18. Jessop, T., McNab, N. and Gubby, L. "Mind the gap: an analysis of how quality assurance processes influence programme assessment patterns", *Active Learning in Higher Education*, 2012, Vol. 13 No. 2, pp. 143-154.
19. Bendermacher, G., Oude E., M., Wolfhagen, I. and Dolmans, D. "Unravelling quality culture in higher education: a realist review", *Higher Education*, 2017, Vol. 73 No. 1, pp. 39-60.
20. Yesenbaeva G., Kakenov K. Model' sistemy vnutrennego obespecheniya kachestva obrazovaniya v vuze v kontekste Bolonskogo processa [Model of the system of internal quality assurance of education at a university in the context of the Bologna process]. *Advances of modern natural science*, 2014, № 11 (Volume 3) – C. 96-98 <https://natural-sciences.ru/ru/article/view?id=34447>
21. Kleijnen, J., Dolmans, D., Willems, J. and Hout, H. "Teachers" conceptions of quality and organisational values in higher education: compliance or enhancement?", *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 2013, Vol. 38 No. 2, pp. 152-166.
22. Abad-Segura E., González-Zamar M., Infante-Moro J., Ruipérez Garcí G. (Sustainable management of digital transformation in higher education: Global research trends. *Sustainability*, 2020.
23. Manarbek, G., Seyfried, M. Winds of change? Academics' views on the introduction of quality management in Kazakhstan. *Quality Assurance in Education*, 2022, 30(4), c. 416-430

24. Kalanova Sh., Bishimbaev V. Total Quality Management in Higher Education: Textbook - a practice-oriented monograph, 2006. - Astana: Publishing house "Foliant".
25. Baartman, L., Prins, F., Kirschner, P. and Van der Vleuten, C. "Determining the quality of assessment programs: a self-evaluation procedure", Studies in Educational Evaluation, 2007, Vol. 33 Nos 3/4, pp. 258-281. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311975.2020.1749217>
26. Manarbek, G., Kondybayeva, S., Sadykhanova, G., Zhakupova, G. & Baitanayeva, B. Modernization of educational programmes: A useful tool for quality assurance. Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2020: Education Excellence and Innovation Management through Vision.
27. Sluijsmans, D., Joosten-ten Brinke, D. and van Schilt-Mol, T. "Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen", Maklu, 2015.
28. Hobson, R., Rolland, S., Rotgans, J., Schoonheim-Klein, M., Best, H., Chomyszyn-Gajewsk, M., Dymock, D., Essop, R., Hupp, J. and Kundzina, R. "Quality assurance, benchmarking, assessment and mutual international recognition of qualifications", European Journal of Dental Education, 2008, Vol. 12 No. s1, pp. 92-100.
29. Sridharan, B., Leitch, S. and Watty, K. "Evidencing learning outcomes: a multi-level, multi-dimensional course alignment model", Quality in Higher Education, 2015, Vol. 21 No. 2, pp. 171-188.
30. Vlăsceanu, L., Grünberg, L. and Pârlea, D. Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions, 2004, Unesco-Cepes Bucharest.
31. Bok, H., Teunissen, P., Favier, R., Rietbroek, N., Theyse, L., Brommer, H., Ha arhuis, J., van Beukelen, P., van der Vleuten, C. and Jaarsma, D. "Programmatic assessment of competency-based workplace learning: when theory meets practice", BMC Medical Education, 2013, Vol. 13 No. 1, p. 123.
32. Boud, D. and Falchikov, N. "Aligning assessment with long-term learning", Assessment and Evaluation in Higher Education, 2006, Vol. 31 No. 4, pp. 399-413.
33. Baartman, L., Kloppenburg, R. and Prins, F. "Kwaliteit van toetsprogramma's", Toetsen in Het Hoger Onderwijs, Bohn Stafleu van Loghum, Houten, 2017, pp. 37-49.
34. Pak Yu. Higher school in search of answers to the challenges of the time "Modern Education", 2017, No. 1 (105). - P. 23-27.
35. Harvey L. 'Editorial: The quality agenda'. Quality in Higher Education. 1995, 1(1) -5-12 pp.
36. Van Damm D. Standards and Indicators in Institutional and Programme Accreditation in Higher Education. 2003. UNESCO CEPES.
37. Lee Harveya, Greena, D. Defining Quality. University of Central England, Birmingham, 1993. <https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/PN1589/Defining%20Quality%20Harvey%20and%20Green%20copy.pdf>
38. Quality Assurance in Higher Education. A Practical Handbook Central European University Yehuda Elkana Center for Higher Education Budapest, Hungary, 2016. https://www.researchgate.net/profile/Liviu-Matei-2/publication/331345390_Quality_Assurance_in_Higher_Education_A_Practical_Handbook/links/5c74f6cd92851c6950415551/Quality-Assurance-in-Higher-Education-A-Practical-Handbook.pdf
39. Tripathi M, Jeevan V. Quality assurance in distance learning libraries. Quality Assurance in Education. 2009, Vol. 17(1)- 45-60 pp.

40. Juran J., Gryna F. Quality Control Handbook. - New York: Mc Graw - Hill book Co, 2019.
41. Valikhanova, Z. Formation of a modern quality management system of education in marketing-oriented institution of higher education. *Espacios*, 2018, 39(15), p 31.
42. Harvey, L. and Stensaker, B. “Quality culture: understandings, boundaries and linkages”, *European Journal of Education*, 2008, Vol. 43 No. 4, pp. 427-442.
43. Zinchenko V., Bryzhnik V., Gorbunova L., Kurbatov S., Melkov Y. Analysis of Leading Domestic and Foreign Experience on Higher Education Strategies in Terms of Internationalization for Sustainable Development of Society. 2020, Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine: Kyiv, Ukraine.
44. INQAAHE. Biennial Conference Wellington, New Zealand Quality, Assurance and Diversity (29 March 2005) To What End? The Effectiveness of Quality Assurance in Higher Education, 2005.
45. Terminology of quality assurance: towards shared European values? Fiona Crozier, Bruno Curvale, Rachel Dearlove, Emmi Helle, Fabrice Hénard https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/terminology_v01.pdf
46. Council For Higher Education Accreditation (CHEA). Glossary of Key Terms in Quality Assurance and Accreditation, 2002. http://www.chea.org/international/inter_glossary.
47. Vlăsceanu, L., Grünberg, L. and Pârlea, D. Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions, 2004, Unesco-Cepes Bucharest.
48. Sârbu, R., Ilie, A., Enache, A. & Dumitriu, D. The quality of educational services in higher education—assurance, management or excellence. *Amfiteatru Economic*, 2009, Vol. 9(26), p. 385.
49. Galkute, L., Fadeeva, Z., Mader, C., Scott, G. Assessment for Transformation—Higher Education Thrives in Redefining Quality Systems. In *Sustainable Development and Quality Assurance in Higher Education—Transformation of Learning and Society*, 2014. Palgrave Macmillan: London, UK.
50. Mishin, V. Quality management. 2nd edition ed. Moscow: IuNITI-DANA, 2005.

¹Бурбекова С., ²Сулейменова Ш., ¹Касенов Х., ³Кучанский О., ⁴Қуанғалиева Т.

¹Astana IT University, Астана қ., Қазақстан

²Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Мемлекеттік басқару академиясы, Астана қ., Қазақстан

³Тарас Шевченко атындағы Киев ұлттық университеті, Киев қ., Украина

⁴Дене шынықтыру және бұқаралық спорт академиясы, Астана қ., Қазақстан

ҒЫЛЫМИ ӘДЕБИЕТТЕРДЕГІ «САПАНЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ» ҰҒЫМЫНА САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ

Аңдатпа. Мақалада «сапа» тұжырымдамасы мен табиғатын жаңартылған талдауға шолу жасалады. Ғылыми мақалалар мен теориялық құжаттардың әдебиеттерін жүйелі түрде шолуға бағытталған бұл зерттеу білім беру мекемелеріндегі сапаны басқарумен байланысты тұжырымдамаларды, теорияларды, зерттеу тенденциялары мен әдістерін анықтауға бағытталған. Шолу нәтижелері есептер, саясат және «сапа» ұғымының тұжырымдамалары сияқты теориялық жұмыстарда «сапа» ұғымына үш жалпы көзқарас ерекшеленетінін көрсетеді: сапа процесс, процедура және нәтиже ретінде. Эмпирикалық жұмыстарды талдау ең

маңызды ұғымдар білім беру ортасындағы сапаны қамтамасыз ету, бақылау және сапа мәдениеті екенін көрсетті. Индуктивті талдаудан кейін бұл зерттеу білім беру ортасындағы «сапа» ұғымын анықтаудың жалпы зерттеу тенденциялары мен тұжырымдамалық негіздерін зерттеді. Бұл мақалада Деректерді талдаудың әртүрлі әдістері қолданылды. Сонымен қатар, «сапа» ұғымының анықтамасы мазмұнды талдауды, сипаттамалық талдауды және логикалық талдауды қамтиды.

Кілт сөздер: сапа кепілдігі, сапа мониторингі, сапаны бақылау, сапа мәдениеті.

¹Бурбекова С., ²Сулейменова Ш., ¹Касенов Х., ³Кучанский О., ⁴Куанғалиева Т.

¹Astana IT University, г. Астана, Қазақстан

² Академия государственного управления при Президенте Республики Казахстан, г. Астана, Қазақстан

³ Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, г. Киев, Украина

⁴ Академия физической культуры и массового спорта, г. Астана, Қазақстан

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПОНЯТИЯ «ОБЕСПЕЧЕНИЕ КАЧЕСТВА» В НАУЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

Аннотация. В статье дается обзор обновленного анализа концепции и природы «качества». Настоящее исследование, посвященное систематическому обзору литературы научных статей и теоретических документов, направлено на выявление концепций, теорий, исследовательских тенденций и методов, связанных с управлением качеством в образовательных учреждениях. Результаты обзора демонстрируют, что в теоретических работах, таких как отчеты, политика и концепции понятия «качество», выделяются три общих подхода к понятию «качество»: качество как процесс, как процедура и как результат. Анализ эмпирических работ показал, что наиболее важными понятиями были обеспечение качества, контроль и культура качества в образовательной среде. Следуя индуктивному анализу, в этом исследовании были изучены общие тенденции исследований и концептуальные рамки определения понятия «качество» в образовательной среде. В этой статье были применены различные методы анализа данных. Между тем, определение понятия «качество» включает контент-анализ, описательный анализ и логический анализ.

Ключевые слова: обеспечение качества, мониторинг качества, контроль качества, культура качества.

Авторлар туралы мәліметтер

Бурбекова Сауле Жорабековна - филология ғылымдарының кандидаты, Астана IT университетінің сапаны қамтамасыз ету департаментінің бас менеджері, Қазақстан; e-mail: saule.burbekova@astanait.edu.kz

Касенов Ханат Нурбикович - Педагогика және психология Ғылымдарының Кандидаты, Astana IT University, Қазақстан; e-mail: khanat.kassenov@astanait.edu.kz

Сүлейменова Шынар Қайратқызы – Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Мемлекеттік басқару академиясының докторанты, Астана қ., Қазақстан, e-mail: sh.suleimenova@apa.kz.

Кучанский Александр Юрьевич – техника ғылымдарының кандидаты, Тарас Шевченко атындағы Киев ұлттық университеті, Ақпараттық технологиялар кафедрасының доценті, Киев қ., Украина, e-mail: kuczanski@gmail.com

Куанғалиева Тұрсынзада Куанғалиевна – Куанғалиева Тұрсынзада Куанғалиқызы – экономика ғылымдарының кандидаты, доцент, Дене шынықтыру және бұқаралық спорт академиясының проректоры, Астана, Қазақстан, e-mail: kuantu_80p@mail.ru.

Сведения об авторах

Бурбекова Сауле Жорабековна – кандидат филологических наук, главный менеджер Департамента обеспечения качества, Astana IT University, Казахстан; e-mail: saule.burbekova@astanait.edu.kz

Касенов Ханат Нурбинович – PhD по Педагогике и психологии, Astana IT University, Казахстан; e-mail: khanat.kassenov@astanait.edu.kz

Судейменова Шынар Кайратовна – докторант Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан, Астана, Казахстан, e-mail: sh.suleimenova@apa.kz.

Кучанский Александр Юрьевич – кандидат технических наук, доцент кафедры информационных технологий, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина, e-mail: kuczanski@gmail.com

Куангалиева Турсынзада Куангалиевна – кандидат экономических наук, ассоциированный профессор, проректор Академии физической культуры и массового спорта, Астана, Казахстан, e-mail: kuantu_80p@mail.ru

Information about authors

Burbekova Saule - Candidate of Philological Sciences, Chief Manager of the Quality Assurance Department, Astana IT University, Kazakhstan; e-mail: saule.burbekova@astanait.edu.kz

Kassenov Khanat – PhD in Education, Astana IT University; Kazakhstan; e-mail: khanat.kassenov@astanait.edu.kz.

Suleimenova Shynar – doctoral student at the Academy of Public Administration under the President of the Republic of Kazakhstan, Astana, Kazakhstan, e-mail: sh.suleimenova@apa.kz.

Kuchansky Alexander - PhD in Engineering, Associate professor at Department of Information System, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, e-mail: kuczanski@gmail.com

Kuangalieva Tursynzada – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Vice-Rector of the Academy of Physical Culture and Mass Sports, Astana, Kazakhstan, e-mail: kuantu_80p@mail.ru

Abilmazhinova I.

Nazarbayev University, Astana, Kazakhstan

STATE REGULATION OF QUALITY ASSURANCE OF HIGHER EDUCATION IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Abstract. This paper intends to examine the concept of quality assurance and the role of the government in this process and highlights some discourses based on the case study of Kazakhstan. Kazakhstan inherited the highly centralized Soviet system regulating the education sphere, which still has some implications for the development of a national model of quality assurance. Kazakhstan has developed the system, which includes three stages of quality assurance: internal and external quality assurance systems and state regulation. The paper's basic argument is that the issue of quality assurance management needs to be critically reconsidered. The paper uses a literature-based analysis to explore the politics of knowledge production in the field of quality assurance and suggests some of the issues that need further research in the area.

Keywords: quality assurance, higher education, state regulation

Introduction

The shift from an elite to a mass system in higher education has raised questions about the quality of education and its control [1]. Many argue that the expansion of higher education has led to the loss of quality. This has led to a burgeoning of research on the development of quality assurance in higher education. Saarinen states that “quality has turned from a debatable and controversial concept to an everyday issue in higher education” [2, p. 55]. The quality assurance process was initially introduced as a regulatory tool rather than a checking and controlling system. The main issue here is whether quality assurance promotes self-development and accountability of all stakeholders. This issue will be analyzed in this paper in the post-Soviet context of Kazakhstan.

Quality assurance policy in higher education in Kazakhstan has been implemented as part of the “Europeanization” [3, p. 2], which led to the discourse between the centralized old system and the new liberal approach. In line with the European Standards and Guidelines for Quality Assurance (ESG), Kazakhstan has developed a national quality assurance model in higher education. However, in this process, the government perceives its role as establishing a system providing high-quality education rather than as promoting its quality.

The purpose of this article is to explore the policy of quality assurance in higher education and evaluate the role of the state in this process. Exploring this research topic raises questions such as:

- How has a policy “moving from quality control to quality improvement” been implemented in Kazakhstan and what is the role of the state?

- What are the main discourses in the development of a national model of quality assurance in higher education in Kazakhstan?

The main argument of this article is that despite some positive trends in quality assurance policy in the Kazakhstani higher education system, the state has remained the dominant actor with colossal power, regulating it through various legislative documents and procedures.

This article consists of four chapters. Following this introduction, the paper will explain the research methods employed in this study. Consequently, a comprehensive literature review will be provided, primarily examining the concept of quality assurance in higher education and the role of the state in this process. After that, the paper will focus on the case of the quality

assurance policy in Kazakhstan, highlighting key challenges. In conclusion, the study's main findings will be summarized and accompanied by recommendations for future research in this area.

Research methodology and methods

The study uses qualitative research, which allows finding answers to the above-mentioned questions, in deeply exploring the development of quality assurance policy and analyzing obstacles and perspectives. This study is literature-based. Related literature in Kazakh, Russian, and English will be examined, which can facilitate conducting research thoroughly and systematically.

Official state documents, legislative acts, and reports of international organizations, such as the European Union, will also be examined. Critical discourse analysis of policy text, namely some chapters of the Law “On Education” of the Republic of Kazakhstan, regulating the quality assurance process in higher education, will be conducted in order to understand the national policy in-depth. The focus will be on the language of policy texts and how it might be interpreted in practice.

Results and discussion

The state regulation of quality assurance in higher education

According to Jarvis, the quality assurance process in the higher education system was initially formed in the late 19th century, when the first accreditation agencies appeared in the United States [4]. However, only from the late 1960s, this notion has become a focal point in academic life due to the massification of higher education.

The notion of quality assurance might be perceived differently by different stakeholders. According to the Analytic Quality Glossary, quality assurance is “the collections of policies, procedures, systems and practices internal or external to the organisation designed to achieve, maintain and enhance quality” [5, p. 97].

Policy-makers may see quality assurance as ensuring compliance of higher education to the stated standards. Harvey and Newton state that “Quality assurance of higher education is ubiquitous because it provides a means for governments to check higher education” [4, p. 158]. It should be noted here that the way of checking higher education quality by the governments might be different in different countries based on their historical, political, social, and cultural backgrounds. According to Dill and Beerkens, despite these varieties, governments usually use three standard instruments of regulating quality assurance in higher education: “oversight” or state control, “competition” or marketization, and “mutuality” or self-regulation [6, p. 343].

A new type of governance, which was practiced in the private sector and adopted as a New Public Management, began to emerge in the field of higher education quality assurance [7]. The main idea of the New Public Management was decentralization and promotion of shared governance, which led to a shift from the state’s control to collaborative regulation between institutions and external agencies. Taylor applies the model of shared governance to the university context and highlights the importance of cooperation between the governing body and university insiders for its success in providing quality education [8]. He relates shared governance to the principles of academic freedom, which prioritizes planning and decision-making processes by the university community from the bottom up. However, in the case of Kazakhstan, it seems that the notion of academic freedom is perceived as freedom of the university in general, with little attention to the freedom of faculty members and students.

Neoliberalists conceptualize the notion of quality of education as “measurable outcomes, multiple stakeholders, and quality assurance procedures” [9, p. 177]. The neoliberal system supports self-regulation and self-responsibility, which was increasingly couched by intergovernmental organizations such as the World Bank, the European Union, and the

Organization for Economic Co-operation and Development [10]. In terms of quality assurance, the traveling idea of developing internal and external quality assurance systems, involving external independent quality assurance agencies, and raising the individual responsibility of faculty members and students has been formed and disseminated by the European Union.

The expansion of the Bologna process has led to a “quality revolution”, which is not about a revolution of quality in general but about altering the approaches and instruments which contribute to providing high-quality education in particular [2, p. 56]. These new approaches suggest reducing the state’s interference in quality assurance and increasing the responsibility of universities.

However, it might be seen that international organizations implicitly exercise colossal power, imposing their ideas on the global agenda. Gay describes this new type of policy regulation as “controlled decontrol” [10, p. 119]. Harvey and Williams describe the European Association for Quality Assurance as the main European-level policy-maker, regulating quality assurance procedures [11]. As a result, this process transformed the higher education landscape within the countries involved. The issue of how successfully the European quality assurance policy has been adopted in the post-Soviet context of Kazakhstan will be further discussed.

Quality assurance policy in Kazakhstan

There is a global emphasis on enhancing the quality of and access to higher education through knowledge exchange and sharing practices among nations. Vögtle and Martens suggest that the most effective approach to improving national policies is to analyze and learn “best or policies perceived as such” from the developed countries [12, pp. 248-249]. It should be noted here that this policy transfer process is quite complex and challenging. An illustrating example of this trend is the Bologna process, and Kazakhstan provides an interesting case of adopting the main principles of the European standards.

As a member of the European Higher Education Area (EHEA), Kazakhstan has formulated a national quality assurance model in higher education based on the ESG. The national model includes standards for internal and external quality assurance, and state regulation for the quality assurance system [13]. The leading authoritative body in this system is the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan (hereinafter – Ministry).

As specified by the Law “On Education”, “the national system for assessing the quality of education is a set of institutional structures, procedures, forms and methods for establishing the conformity of the quality of education with the state mandatory standards of education, the needs of the individual, society and the state” [14, Article 1]. However, there is no definition of quality itself in the Law. So, it is not clear how policy-makers perceive the quality and what are the main attributes of high quality for them.

The main instrument of the state regulation of quality assurance is licensing, which is focused on determining how far universities meet qualification requirements to implement particular educational programs [15]. Omirbayev et al. state that since 2019, professional control procedures of universities have been optimized, namely, the number of qualification requirements has been reduced almost by half [16]. These changes have been implemented in the context of widening the academic autonomy of universities and increasing their responsibility for providing quality education.

The following quality regulation instrument is accreditation by external agencies. Initially, the government failed to develop an accreditation system and replaced it with the state attestation of higher education institutions [3]. After joining the Bologna process and analyzing international practices, the state was obliged to introduce external accreditation again.

Kerimkulova and Kuzhabekova state that the introduction of a new system of accreditation has had positive impacts on the development of the higher education system of the country [15]. There are two types of accreditations adopted in Kazakhstan: institutional and

specialized accreditation, where the former is about assessing the quality of the university in general, and the latter is about assessing the quality of particular educational programs implemented by the university. In 2022, more than 73% of educational programs in Kazakhstani universities were accredited by national quality assurance agencies, and more than 8% have international accreditation [17].

In general, accreditation is carried out voluntarily [14, Article 9-1]. It has been implemented by independent noncommercial and nongovernmental organizations. However, the requirements and rules for the recognition of accreditation bodies, including foreign ones, in the field of higher and postgraduate education were adopted by the Ministry [16]. This shows that although quality control has been transferred from the government to those external organizations, the Ministry remains the authoritative body, regulating it through these rules and the development of a National Register of Accreditation Agencies.

Scheele states that accreditation is a ‘Licence to kill’ [10, p. 9]. This statement might reflect the quality assurance challenges that universities face. For example, Kazakhstani universities are not eligible to issue diplomas and obtain state funding without accreditation [13]. This means that the Ministry possesses an implicit coercive power over autonomous universities and uses accreditation as a new tool for its quality control.

The academic reputation of universities is highly dependent on how well their internal quality assurance system functions. Daromes and Ng state that “internal quality assurance of higher education is standards, procedures, planning and evaluation of activities should encourage, enable, or sometimes "forcing" people in a university to do the best in achieving organizations’ interest” [18, p. 663]. According to Omirbayev et al., in the context of widening the academic freedom of Kazakhstani universities, their responsibility for providing quality education was strengthened as well [13]. Universities have created an internal quality assurance system based on the ESG standards, the primary purpose of which is to develop a quality culture [19]. Quality culture might be formulated by the full participation of the university population, from students and faculty members to university leaders. The key issue here is to provide freedom to all representatives of the academic community, taking into account their viewpoints and voices. However, how effectively does this policy work in reality?

Manarbek and Seyfried state that the Ministry and accreditation agencies are dominant actors in the quality assurance process and there is still a lack of participation of students and faculty members [20]. University rectors see quality only as compliance with the requirements and standards of those dominant actors instead of concentrating on the development of their own internal quality assurance system. According to Tastanbekova, “the lack of substantive stakeholder involvement in higher education process ... leads to the lack of incentive to supporting reform implementation process meaningfully” [21, p. 120]. This means the internal quality assurance system in Kazakhstan still needs reconsideration and providing its democratization. Such a situation might be caused by the consequences of the Soviet regime and the highly centralized quality control system. One should consider how to motivate the university population to participate in the quality assurance process actively.

The quality of university educational programs is also evaluated by the National Chamber of Entrepreneurs “Atameken” [22]. The ranking considers the graduates’ employability, the participation of industry representatives in the curriculum development, how far they are practice-oriented, academic mobility, students’ achievements, etc. The ranking provides competition between universities to improve their academic reputation, which significantly influences future students’ choices and seems to be a quality control instrument by the market.

This section has shown that the Kazakhstani government has developed the national model of quality assurance in higher education, which includes all three instruments suggested by Dill and Beerkens: state control, marketization, and self-regulation [6]. Based on textual

consideration of policy documents, some discourses in the quality assurance policy will be further examined.

Discourses in the development of the national model of quality assurance

Kerimkulova and Kuzhabekova find that although the state has substantially improved the quality assurance system, much remains to be done [15]. It is not yet possible to say that the Kazakhstani education system completely matches the Bologna principles. Some changes might be superficial. Tomusk suggests that joining Kazakhstan into the European area was primarily a political maneuver driven by the necessity to reform its post-Soviet higher education system [23]. Yergebekov and Temirbekova support this idea, claiming that “the Bologna process is another area which has turned out to be nothing but a dysfunctional formality in Kazakhstan” [24, p. 1475].

An analysis of the literature and policy documents shows some discourses on the country's quality assurance policy. Firstly, there is discourse of quality control. According to the Law of the Republic of Kazakhstan “On Education”, “state control over the quality of education is ensured by creating and ensuring the functioning of a national system for assessing the quality of education” [14, Article 8]. At the same time, Kovaleva states that the government developed the policy “moving from quality control to quality improvement” [3, p. 5]. This raises questions of whether the quality of education in Kazakhstan is still under the control of the government or self-regulated by universities in the context of academic autonomy. How far the national system of quality assurance in higher education is decentralized?

The second discourse is about standardized quality. According to the Law “On Education”, “accreditation ... is a procedure ... to recognize the compliance of educational services with established accreditation standards (regulations) to provide objective information about their quality and confirm the availability of effective mechanisms to improve it” [14, Article 1]. Engebretsen et al. argue that accreditation has influenced the understanding of the concept of quality and has led to the shift from academic excellence to the technical measurement needed to meet the minimum standardized requirements [25]. They adapt Foucault's theory of panopticon in the context of higher education accreditation, which is about observing and controlling prisoners' behavior by wardens from the top of the panoptic tower. The authors suggest that standards and criteria of accreditation agencies seem like an instrument of “governing at distance” the quality of education of universities [25, p. 408]. This means that accreditation agencies may control the quality of education at a distance from the panoptical tower through their standards.

In addition to that, it seems that these Ministry's qualification requirements and accreditation agencies' standards duplicate each other to some extent. This raises the question of whether these double-control instruments of quality education are needed. This is one of the highly debated issues. Some European countries have begun to adopt a new instrument of quality assurance, namely quality audit [26]. Quality audits are mostly focused on the development and dialog between different stakeholders rather than on the control of quality in education. Thus, the accreditation seems like a more control-oriented model for some European states, whereas Kazakhstan sees it as a pinnacle of quality assurance.

In general, it is assumed that the implementation of the Bologna principles in Kazakhstan has yielded mixed results. The government's decision to join the process is considered a positive step toward integration into the global village, and there is a need for additional time to address specific questions, including quality assurance issues. Since the Bologna process is based on voluntary policy transfer and allows for the preservation of national values in the national education system, member states, including Kazakhstan, are encouraged to take advantage of these opportunities.

Conclusion

This paper focuses on the state's role in the quality assurance policy in higher education. A policy shift towards the development of the national model of quality assurance in Kazakhstan, which includes internal and external quality assurance systems and state regulation, was the beginning of a new stage. Adopting neoliberal managerialism should have provided decentralization of quality assurance and involvement of all stakeholders. The paper contributes to the literature by describing the state's role in the quality assurance process using licensing and accreditation, how the government provides competition and marketization through the “Atameken” ranking, and how it supports university self-regulation.

However, it is suggested that there is still a discrepancy not only between policy and practice but within the policy as well. Despite the introduction of accreditation by external agencies, it seems to be the Ministry’s instrument to retain state control over the autonomous universities. Although universities were given academic autonomy, they are explicitly and implicitly under the control of the Ministry, with a lack of participation from university insiders in the quality assurance process. Further work is needed to study the role of student engagement in the quality assurance process in order to understand how far the national policy is democratized and how students’ viewpoints are represented appropriately.

Funding information

This research has been funded by the Committee of Science of the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan (Grant No. BR18574103 with the topic: “To increase the competitiveness of universities in Kazakhstan through the reengineering of the national system of quality assurance of higher education”).

Conflict of Interest Statement

The author declare no potential conflicts of interest regarding the research, authorship, or publication of this article.

References

1. Prisacariu A., Shah M. Defining the quality of higher education around ethics and moral values. *Quality in Higher Education*. – 2016. – № 22(2) – P. 152-166, DOI:10.1080/13538322.2016.1201931.
2. Saarinen T. What I Talk About When I Talk About Quality. *Quality in Higher Education*. – 2010. – № 16(1) – P. 55-57, DOI: 10.1080/13538321003679507.
3. Kovaleva L. Quality of education in Kazakhstani universities: Real or not real? *NUGSE Research in Education*. – 2016. – № 1(1) – PP. 2–7. – URL: <https://nur.nu.edu.kz/handle/123456789/1657>
4. Jarvis D.S.L. Regulating higher education: Quality assurance and neo-liberal managerialism in higher education – A critical introduction. *Policy and Society*. – 2014. – № 33 – P. 155-166.
5. Williams J. Quality assurance and quality enhancement: Is there a relationship? *Quality in Higher Education*. – 2016. – № 22(2) – P. 97-102, DOI:10.1080/13538322.2016.1227207.
6. Dill D.D., Beerkens M. Designing the framework conditions for assuring academic standards: lessons learned about professional, market, and government regulation of academic quality. *High Educ*. – 2013. – № 65 – P. 341-357. DOI 10.1007/s10734-012-9548-x.
7. Salter B., Tapper T. *The Politics of Governance in Higher Education: The Case of Quality Assurance*. *Political Studies*. – 2000. – № 48 – P. 66-87.

8. Taylor M. Shared governance in the modern university. *Higher Education Quarterly*. – 2013. – № 67(1) – P. 80-94.
9. Minina E. ‘Quality revolution’ in post-Soviet education in Russia: from control to assurance? *Journal of Education Policy*. – 2017. – № 32(2) – P. 176-197, DOI: 10.1080/02680939.2016.1250165.
10. Rizvi F., Lingard, B. *Globalizing Education Policy*. – 2010. – Routledge.
11. Harvey L., Williams J. Fifteen years of quality in higher education. *Quality in Higher Education*. – 2010. – № 16(1) – P. 3-36.
12. Vögtle E. M., Martens K. The Bologna Process as a template for transnational policy coordination. *Policy Studies*. – 2014. – № 35(3), P. 246-263.
13. Omirbayev S., Mukhatayev A., Biloshchytskyi A., Kassenov K. National model of the quality assurance of education in Kazakhstan: format, tools, and regulatory mechanisms. *Scientific Journal of Astana IT University* – 2021. – № 8 – P. 63-73.
14. Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan. Qazaqstan Respublikasynyn “Bilim turaly” Zany [Law of the Republic of Kazakhstan “On Education”]. – 2007. – URL: https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319_
15. Kerimkulova S., Kuzhabekova A. Quality Assurance in Higher Education of Kazakhstan: A Review of the System and Issues. In Sh. Mahsood, T. N. Quyen Do (Eds.), *The rise of quality assurance in Asian higher education*. – 2017. – PP. 87–108 – Chandos Publishing.
16. Omirbayev S., Mukhatayev A., Kassenov K., Kuangaliyeva K., Akhmetova Sh. Analiz normativno-pravovyh aktov: kachestvenno-kolichestvennaya harakteristika sodержaniya strategicheskii znachimyh dokumentov v oblasti obespecheniya kachestva vysshego i poslevuzovskogo obrazovaniya v Kazahstane [Analysis of normative legal acts: qualitative and quantitative characteristics of the content of strategically important documents in the field of quality assurance of higher and postgraduate education in Kazakhstan]. *Vestnik Evrazijskogo nacional'nogo universiteta imeni L.N. Gumileva*. – 2023. – № 2(143) – P. 260-272.
17. Government of the Republic of Kazakhstan. Qazaqstan Respublikasynda jogary bilimdi jane gylymdy damytudyn 2023-2029 jyldarga arналган tujyrymdamasy [Concept of the Development of Higher Education and Science in the Republic of Kazakhstan for 2023-2029]. – 2023. – URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000248>
18. Daromes F.E., Ng S. Embedding Core Value into the Internal Quality Assurance Systems in Higher Education Creator. *Social and Behavioral Sciences*. – 2015. – № 211. – P. 660-664.
19. European Association for Quality Assurance in Higher Education, European Students’ Union, European University Association, European Association of Institutions in Higher Education, Education International, BUSINESSEUROPE, European Quality Assurance Register for Higher Education. *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*. – 2015. https://www.ehea.info/media.ehea.info/file/2015_Yerevan/72/7/European_Standards_and_Guidelines_for_Quality_Assurance_in_the_EHEA_2015_MC_613727.pdf.
20. Manarbek G., Seyfried M. Winds of change? Academics’ views on the introduction of quality management in Kazakhstan. *Quality Assurance in Education*. – 2022. - № 30(4) – p. 416-430.
21. Tastanbekova K. Student engagement in quality assurance of higher education in Kazakhstan. Ambiguous forms and invisible procedures. In M. Tanaka (Eds.), *Student Engagement and Quality Assurance in Higher Education: International Collaborations for the Enhancement of Learning*. – 2019. – PP. 109–123 – Routledge.

22. Jonbekova D., Sparks J., Hartley M., Kuchumova G. Development of university–industry partnerships in Kazakhstan: Innovation under constraint. International Journal of Education Development – 2020. – № 79 – P. 1-10.

23. Soltys D. Similarities, divergence, and incapacity in the Bologna Process reform implementation by the former-socialist countries: the self-defeat of state regulations. Comparative Education. – 2015. – № 51(2), P. 179-195.

24. Yergebekov M., Temirbekova Z. The Bologna process and problems in higher education system of Kazakhstan. Procedia - Social and Behavioral Sciences. – 2012. – № 47 – P. 1473-1478.

25. Engebretsen E., Heggen K., Eilertsen H.A. Accreditation and power: A discourse analysis of a new regime of governance in higher education. Scandinavian Journal of Educational Research. – 2012. – № 56(4) – P. 401-417. DOI:10.1080/00313831.2011.599419.

26. Overberg J., Lehmkuhl P., Schütz M., Rübken H. (Re)-reforming external quality assurance in higher education – the Finnish case. European Journal of Higher Education. – 2020. – № 10(4) – P. 333-346.

Абилмажинова И.

Назарбаев Университет, г.Астана, Казахстан

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ЖОҒАРЫ БІЛІМ САПАСЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДІ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ

Аңдатпа. Бұл жұмыста сапаны қамтамасыз ету тұжырымдамасы мен үкіметтің осы процестегі рөлі зерттеліп, Қазақстанның кейс-стадияне негізделген кейбір дискурстар баяндалады. Қазақстан білім беру саласын реттейтін жоғары орталықтандырылған кеңестік жүйені мұра етті, оның сапаны қамтамасыз етудің ұлттық моделін әзірлеуге әлі де белгілі бір салдары бар. Қазақстанда сапаны қамтамасыз етудің үш кезеңін қамтитын жүйе әзірленді: сапаны қамтамасыз етудің ішкі және сыртқы жүйелері және мемлекеттік реттеу. Мақаланың негізгі аргументі – сапа кепілдігін басқару мәселесін сыни тұрғыдан қайта қарау қажет. Мақалада сапаны қамтамасыз ету саласындағы саясатты зерттеу үшін әдебиеттерге негізделген талдау қолданылады және осы салада қосымша зерттеулерді қажет ететін кейбір мәселелер ұсынылады.

Түйінді сөздер: сапаны қамтамасыз ету, жоғары білім, мемлекеттік реттеу

Абилмажинова И.

Назарбаев Университеті, Астана қ., Қазақстан

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Абстракт. В данном документе предполагается рассмотреть концепцию обеспечения качества и роль правительства в этом процессе, а также выделить некоторые рассуждения, основанные на тематическом исследовании Казахстана. Казахстан унаследовал высокоцентрализованную советскую систему регулирования сферы образования, которая до сих пор имеет некоторые последствия для разработки национальной модели обеспечения качества. Казахстан разработал систему, которая включает в себя три этапа обеспечения качества: внутреннюю и внешнюю системы обеспечения качества и государственное регулирование. Основной аргумент статьи заключается в том, что вопрос управления обеспечением качества нуждается в

критическом пересмотре. В статье используется анализ литературы для изучения политики в области обеспечения качества и предлагаются некоторые вопросы, требующие дальнейшего изучения в этой области.

Ключевые слова: обеспечение качества, высшее образование, государственное регулирование

Авторлар туралы мәліметтер

Абилмажинова Индира – докторант, Назарбаев Университеті, Астана қ., Қазақстан; e-mail: Indira.Abilmazhinova@nu.edu.kz; ORCID: 0009-0003-9745-7196.

Сведения об авторах

Абилмажинова Индира – докторант, Назарбаев Университет, г.Астана, Казахстан; e-mail: Indira.Abilmazhinova@nu.edu.kz; ORCID: 0009-0003-9745-7196.

Information about authors

Abilmazhinova Indira – PhD student, Nazarbayev University, Astana, Republic of Kazakhstan; e-mail: Indira.Abilmazhinova@nu.edu.kz; ORCID: 0009-0003-9745-7196.

**ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ БІЛІМ БЕРУ САЯСАТЫ /
ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПОЛИТИКА В ОБЛАСТИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ /
EDUCATIONAL POLICY IN HIGHER EDUCATION**

МРНТИ 14.25.05

DOI:10.59787/2413-5488-2024-45-1-32-42

¹Mukhametkairov A., ²Kudysheva A., ³Fominykh N.

¹Pavlodar Pedagogical University named after Alkey Margulan, Kazakhstan, Pavlodar

²South Kazakhstan Pedagogical University named after Uzbekali Zhanibekov

³Plekhanov Russian University of Economics, Moscow, Russian Federation

**NETWORKING AS ONE OF THE WAYS TO DEVELOP SOFT SKILLS
OF STUDENTS**

Abstract. This article examines the problem of developing soft skills of students, which are important competencies that help a person to communicate better and more effectively and, in the future, to work successfully. It has been established that soft skills, for example in the field of communication, can be learned at university, but this requires modern technologies such as networking and digital networking, the effectiveness of which has been proven in developed countries of the world. The problems and basic networking skills needed by students to carry out soft communication activities are identified.

The effectiveness of networking as a way to develop soft skills of students is implemented within the framework of the “Networking” development program to develop the art of communication and soft communication skills in three modules: “Forum Theater”, “Art of Self-Presentation” and “Business Games”. The carried out activities are aimed at increasing students’ levels of communication skills, communicative competence, and sociability. Its effectiveness is confirmed by the results of experimental work using three methods, as the soft communication skills of many students in the experimental group who attended a special networking course received significant development, both in relation to communication skills, as well as communicative competencies and sociability.

Keywords: soft skills, networking, communication skills, communication competencies, sociability, students.

Introduction

In modern conditions in the methodology of teaching and learning of students one of the essential topics is presented by many researchers the problem of formation of soft skills, which are considered to be important competences, as they help a person to work better and more effectively in the future, as well as simply to communicate with other people. One of the important soft skills are considered to be communicative skills that help students to communicate and understand other people. Their development is due to the fact that one of the problems of modern students is their pronounced inability to establish relationships in real life and maintain favorable personal and business relationships when communicating both with each other and with other people.

The reason for this situation is the difficult age, as well as the development of digitalization, in which there is communication not in real format, but through the Internet and social networks (allowing to communicate directly in the network). It is quite possible that it is therefore these conditions that lead to the fact that most children of high university age have

insufficient soft skills in the area of communicative competence. At the same time, it is important to note that communication is no longer taught in upper grades of secondary educational institutions, while many scientific studies show that not every adult can master such soft communicative skills as business communication and public speaking at a sufficiently high level. All this suggests that an insufficient level of soft communication skills can cause a large number of problems, as in university (in the form of insecurity or conflicts between classmates, between students and teachers and students themselves, and so on).

Based on all this, all new requirements arise to the need to form soft communication skills of students. New requirements, caused by the conditions of the constantly changing world, determine the need to adjust the system of education, especially in high university through the use of new technologies that allow to develop soft communicative skills of students. Such technologies in recent years include networking technologies. Networking is a type of activity, which is aimed at being able to achieve goals through informal friendly contacts and to cope more effectively with various life and other situations. Such activity is based on the ability to construct trusting and long-term relationships with other people and to realize more potential of one's social position.

It is conditioned by the fact that it is desirable for a modern high university student at this age to have skills to create trusting relationships based on mutual support, on the possibility to exchange opinions and knowledge quite freely and to provide others with emotional support. All this requires in turn the need for them to acquire appropriate communicative competencies and skills formed on the basis of networking.

The relevance of the study lies in the fact that the formation of soft communication skills of students dictates the need for a deeper study of the topic of networking and its relationship to the development of soft skills.

On the conditions of the presence of the indicated problem of development of soft communication skills of students and the feasibility of using networking as a way of their development, the topic of this study was determined.

The purpose of the study is to establish the relationship between the indicators of the effectiveness of the development of soft communication skills of students through the use of networking.

Research methods and organization

In the process of research at the first stage of the study, the method of systematic literary analysis of theoretical and practical material, as well as content analysis of publications in the Internet and other media was used. The organization of the research is based on the selection of material and is presented in the form of purposeful practical observation of the processes that occur in the system of Kazakhstani education (using information and communication technologies) on the topic of networking.

At the second stage the method of pedagogical experiment was applied. The experimental work was organized on the basis Pavlodar pedagogical University named after Alkey Margulan in Pavlidar city. In total, 55 students participated in the study. Purpose of the study: to establish the influence of networking measures on the development of soft communication skills. Objectives: to determine the initial level of soft communicative skills; to propose a complex on the basis of networking on the development of communicative skills; to determine the level of formation of communicative skills; to draw conclusions.

The work is organized in three stages: ascertaining, main (or forming) and control. Students are divided into two groups: experimental and control. Only in the first group classes with the use of networking techniques were held. The following methods were used to diagnose the skills:

1. V.V. Sinyavsky and V.A. Fedorshin's test "Communicative and Organizational Skills" consists of 40 questions to assess communicative and organizational skills important for social communication;

2. L. Michelson's test to identify communicative skills (adapted by Y.Z. Gilbukh) - is considered a test to determine the achievements of a person regarding both the level of communicative competence and the assessment of the quality level of the formation of basic communicative skills (consists of 27 questions);

3. V.F. Ryakhovsky's questionnaire "Assessment of the level of sociability", includes 16 questions that give the opportunity to determine the level of sociability or sociability of a person.

Classes were held in the experimental group once a week for 44-90 minutes. A special program was used, in a collective form (trainings, discussions, games). The development program "Networking" is intended for students 15-18 years old, has a social and pedagogical direction (the volume of 72 hours, 2 hours in one week). The aim is to develop the art of communication and soft communication skills.

Objectives:

–educational: preparation of students for effective and successful public speaking; formation of abilities that help to cope with stressful situations when communicating or speaking in public; formation of skills to present oneself in a beautifully favorable way and to play up the situation;

–developmental: development of social skills of communication and behavior with an attitude to the ability to make independent decisions, especially in problem situations; formation of personal qualities necessary in the process of various kinds of communication;

–educational: formation of skills to understand and appreciate the feelings of other people.

It consists of three modules: the first module "Forum Theater", the second module "The Art of Self-Presentation", the third module "Business Games". It allows to pump such Soft Skills as interaction with people, creativity, flexibility of thinking, decision making, problem solving, and other above professional skills that help students to communicate well, well and will be important for their future career. The program is based on a creative approach to implementation, taking into account the age characteristics of students.

Classes on the module "Forum Theater" are held in a practical format: roles are played out, which are needed to prepare for a speech, discussions and so on. They are realized in the form of short sketches.

The module "The Art of Self-Presentation" - in theoretical and practical form (trainings and seminars) teaches the skills of self-presentation: how to make a presentation, how to present oneself. The main emphasis is on mastering by students the skills of successful self-presentation, which are aimed at students' work on themselves, on the ability to get acquainted and communicate, and to present themselves freely.

The module "Business Games" presents a game as one of the most effective ways of communicating with others. Through games (simulation method) it is possible to teach decision-making in different situations, as they simulate real life situations. Business games allow students to make decisions on their own, find more effective strategies in communication and behavior, and analyze their successes and failures. The business game will give students practical benefits: in the field of career guidance (invited professionals help the guys to get more experience and understand better the peculiarities of professional activity) and allows them to make an informed choice. Thus, a business game for teenagers can become an important starting point in making a decision related to professional choice; regarding the assessment of themselves and their competencies: creativity, ability to communicate, teamwork and others. The process of the game makes the environment easy and relaxed.

The conducted activities are aimed at increasing the students' levels of;

- communicative ability as an indicator of a person's soft skills in the area of successful conversation, interaction and participation in social activities;
- communicative competence as an indicator of soft skills of free communicative interaction, important for a person socially adapted in modern conditions;
- sociability, as an indicator of soft ability to open social communication with others, provided that they affect both business and personal relationships.

The results of the study and discussion

Studying the literature in the field of pedagogy and psychology it should be noted that different scientists and researchers interpret the problem of soft skills in relation to communication between people in different ways. The analysis of the main scientific approaches concerning soft skills allows us to refer them to the group of non-cognitive competences (soft skills), which complement special skills or important qualities needed in professional activity (hard skills) (E.F. Zeer [1], Y.P. Povarenkov [2], A.V. Karpov [3] and others). The importance of specifically these skills in the process of teaching children in high university in order for them to be able to become competitive on the labor market in the future after leaving university and to be able to always build only effective life and social strategies. In this direction it is possible to note scientific views of such foreign authors as Cai, W.[4], Chassidim, H. [5], Chell, E. [6], Breithaupt, F. [7], Fernandez, F. [8], L. Huacong [9], Fixsen, A. [10] and others who indicate that soft skills are necessary as personal characteristics, not only for today's professionals, but also previously. Therefore, they should be developed both at the tertiary and secondary university level.

As a result of further theoretical analysis of the main problems regarding soft skills in the field of communication when forming them in the process of education in high university, among different points of view, the following clarification of its concept was chosen. Soft communication skills should be understood as a set of abilities (skills and abilities), formed in the process of specially organized training, acting as parameters of successful interaction both in real space and in virtual and digital space, which are gradually consolidated in a person or automated, when involved in educational or professional activities, according to its requirements [11]. Soft communication skills of students are an important condition for the formation of their personality and are characterized by some specific psychological parameters, which should be taken into account in the process of development.

Communicability in the general sense can be learned at university, as the process of learning requires the ability to communicate with other people and easily build a dialog with them. The ability of a high university student to adapt to communicative situations is considered an important element of this soft skill. Since there will be a significant difference in the dialog between classmates and with the teacher. It is noted that for the development of sociability are suitable discussions that are held between individual students and groups in the class, as well as presentations of individual projects with discussion and the organization of various kinds of discussion clubs. The latter two are most often included in the development of several soft communication skills such as leadership, positivity, self-presentation and some others. They are realized in recent years through the skills of working with modern technologies, such as networking and digital - networking, which allows to develop communication skills when working with digital materials and thus use the advantages provided by digitalization [12]. V.S. Mukhina notes that the development of communicative skills occurs in a person throughout his/her life [13].

Networking is based on the 6-handshake theory, which was developed in the late 20th century by Stanley Milgram and Jeffrey Travers (American scientists). According to the theory of networking, each person knows at least indirectly with another person of the given planet

through a chain of some common acquaintances, provided that on average the chain consists of five people. In this regard, the concept of "networking" is considered as a process of effective collection, storage and application of information, produced by a person personally or by a wide range of persons who are connected by a single community, created on the provisions of mutually beneficial relationships that deepen the achievements of community members.

In developed countries, the practice of implementing networking shows that this method allows to find effective solutions to a number of complex problems labeled networking activity to find, establish and maintain trusting, constructive and long-term contacts with other people [14]. The potential of the method of networking is revealed quite fully due to the creation in modern conditions of the most extensive base of public and personal contacts that give the opportunity to get some kind of help or in achieving the goals set by a person or a community. Its potential in the educational environment is aimed at providing an active and proactive activity for a person who seeks to expand his contacts significantly. For this purpose, it is usually recommended to involve students in activities such as seminars, trainings, conferences, where it is possible to significantly increase their circle of contacts, as well as to form or practice communicative social skills. During such events, in the course of organizing work in a team format or in the form of projects, relationships are constructively built to ensure the process of oral communication and strengthen indicators of mutual sympathy and trust.

Many authors, including O.V. Rubtsova, note that the theory of networking (S. Milgram and D. Traverson) has received new outlines regarding the development due to digitalization and rapid introduction of digital technologies in all spheres of life, including education. This theory raises the potential of social and professional networks and the whole Internet, as it allows to expand contacts and to form one's personal image faster and better. At the same time, the use of networking leads to both positive and negative indicators, depending on the level of communication skills and moral qualities [15].

Based on the results obtained, it is possible to identify the main skills that students should possess, based on the theory of networking, in order to carry out soft communicative activity: to be valuable to people; before asking for something to give something back; to regularly establish professional connections and constantly maintain them and others. The basic rules or principles of modern networking, which should be brought up already at university, are also outlined: it is better to be friends with interesting people, that only for the sake of benefit - it is called moral prostitution; make friendship with interesting people; it is necessary to get close to such people, from whom you can learn something; start communication with politeness, and friendship - with a smile; it is more correct to address a person by name, but to go to "you" is not necessary to hurry; it is necessary to let people address you as they like or more convenient; to solve problems you should not use half-familiar or unfamiliar people, as they will immediately stop communicating with you; any help is gratuitous, and service is paid; it is better not to have financial affairs with friends; it is possible to remind about the promised not more than once (in case of non-fulfillment forgive and forget; it is better to trust people (than to be distrustful, it is better to be wrong once again) and so on [16,17]. At the same time, it is important to know that there is positive (a person is looking for communication to become useful: giving more than receiving) and negative (for the purpose of profit, not wanting to repay anything to people) networking.

In the course of the study, the problems that are noted among students as related to weak communicative competencies and their insufficient knowledge of new rules in the field of both logical argumentation and networking were also identified. These include, first of all, the following:

– weak mastery of methods of learning new skills, including the selection of friends and acquaintances, and the conduct of discussions;

- a habit of mindlessly absorbing any information and arguing to achieve the truth, using incorrect techniques;
- the inability to realize thought experiments to the end and the aspiration to take one's own position, which is not subject to argumentation;
- disorganization in human behavior in the absence of ready answers;
- inability to choose, independently, for dialog or other communication, his own topic and inability to formulate his questions;
- dependence on templates, expressed in the fact that the pupil agrees in everything with the teacher, is afraid of critical remarks, as he accepts them as failures and as indicators negatively affecting his image, and some others.

The results of the experimental work according to the three methods are noted in Table 1.

Table 1 - Results of the ascertaining and control stage, in percentages

<i>Indicators</i>	<i>Level of formation of soft skills</i>	<i>Establishing stage</i>		<i>Control phase</i>	
		CG	EG	CG	EG
communicative ability	low	7,5	10,7	7,5	7,2
	below average	25,9	32,2	29,6	21,4
	average	51,8	35,7	48,1	35,7
	above average	14,8	17,8	14,8	28,5
	high	0	3,6	0	7,2
communicative competence	low	11,1	14,2	11,1	7,1
	below average	40,7	42,9	40,7	25
	average	37,1	28,7	37,1	32,1
	above average	11,1	14,2	11,1	35,7
	high	0	0	0	0
sociability	low	18,5	21,5	25,9	7,1
	below average	22,2	17,8	25,9	17,8
	average	29,7	39,2	25,9	32,1
	above average	25,9	21,5	17,8	42,8
	high	3,7	0	3,7	0

The obtained data show that at the establishing stage the indicators in both groups were approximately the same. Only one person from the experimental group had a high level of communicative ability, and one person from the control group also had a high level of sociability.

In general, at the time of conducting the establishing diagnostics, students had low indicators, as mainly average and below average levels of development of soft communicative skills prevailed. At the control diagnostics no big changes were established. While in the experimental group, with approximately the same indicators of average and below average level of formation of soft communicative skills at the control stage, there is an improvement of indicators after the main stage. As on the ascertaining diagnostics there is a significant improvement in the indicators of soft communicative competences: there is an increase in the number of students who obtained indicators above average and very high, while the indicators of low, below average and average decreased. These indicators show that the soft communicative competencies of many students in the experimental group have significantly developed compared to students in the control group, which is clearly reflected in Figure 1.

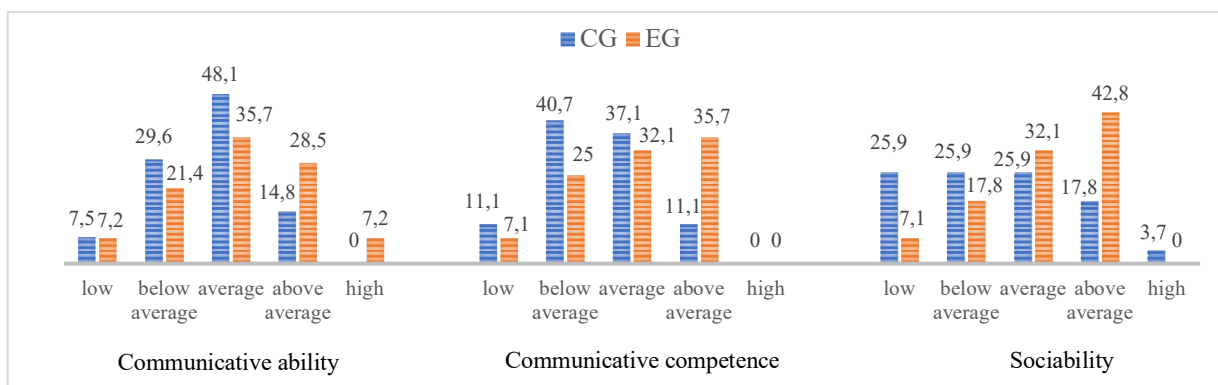

Figure 1. Comparative analysis of the results of the control and experimental groups, %

The obtained data indicate that the developmental program designed for the development of soft communication skills of students through networking is effective, as the results confirm the impact of the rules of networking on the dynamics of development of soft communication skills of students in the experimental group.

Discussion. In this direction we should refer to the opinion of experts on networking, for example, A.Babushkin, who notes that networking can be considered as knowledge, as a skill and as a competence. Regarding the development of soft communication skills, networking can be seen as the same skill or a way to teach people not only to get acquainted, but also to communicate with people and maintain relationships. Networking as a skill can be learned, as well as you can bring to automaticity and professionalism skills of business and personal communication. This is due to the fact that there are many ways, techniques and methods that make it possible to make communication with others more productive. At the same time, it is considered important to comply with the ways, techniques and methods of networking, because only under such conditions it is possible to predict good results with a high degree of probability [17]. According to A. Blesdova, the level of a person's training through networking can be assessed by the number of learned techniques, and the ability to confidently use them in practice, as well as the ability to adapt known communication techniques to changing conditions [18].

Some other studies emphasize the role of the game, which is based on the principles of networking, as a means of developing soft skills in education. It is noted that games have long been a means of learning and development. On this basis, networking can be presented as a powerful tool for developing soft skills of students for the following reasons: active participation helps to understand more deeply and thus develop such a soft skill as critical thinking; development of communication, as games always require some kind of communication and cooperation between participants, which allows to develop such soft skills as effective teamwork; problem solving, analyzing and finding solutions, as games require solving many problematic problems; problem solving, analyzing and searching for solutions, as well as problem solving, as well as problem solving. Thus, the obtained results are indirectly confirmed in the works and studies of other scientists and experts.

Conclusions

In the course of literature and content analysis it was established that soft skills should be understood as a set of abilities (skills and abilities), which are formed in the process of specially organized training, acting as parameters of successful interaction both in real and virtual-digital space, and are an important condition of formation for students. Soft communication skills can be learned at university, but for this purpose it is necessary to use

modern technologies such as networking and digital - networking. The effectiveness of networking is proved by its potential and practices of implementation in developed countries of the world. Its potential in the educational environment for students is aimed at ensuring active and proactive activity and the desire to significantly expand their contacts through special programs and individual courses, as well as participation in events such as seminars, trainings and conferences.

The basic skills that students should possess, based on the theory of networking, in order to carry out soft communication activities are identified. And also the problems that are noted of students as related to weak communicative competences and their insufficient knowledge of new rules in the field of both logical argumentation and networking are established.

The results of experimental work on three methods show that soft communicative skills in many students of the experimental group who attended a special course of networking. The obtained results allow us to recognize the developmental program for the development of communication skills of students through networking as a way to develop soft skills. During the discussion it is indicated that the results of our study are indirectly confirmed in the works of other scholars and experts in the field of networking.

Conflict of Interest Statement

The authors declare no potential conflicts of interest regarding the research, authorship, or publication of this article.

References

1. Zavodchikov D.P. Sharov A.A. Vklad nauchnoy shkoly psikhologii professional'nogo razvitiya E. F. Zeyera v sistemu professional'nogo obrazovaniya. Professional'noye obrazovaniye i ryok truda [The contribution of the scientific school of psychology of professional development of E. F. Zeer to the system of vocational education] 2020 [Electronic resource] URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vklad-nauchnoy-shkoly-psihologii-professionalnogo-razvitiya-e-f-zeera-v-sistemu-professionalnogo-obrazovaniya?ysclid=lu2opktwkd884864213>
2. Slepko Yu., Povarenkov Yu. Psikhologiya uchebnoy deyatel'nosti shkol'nika: sistemogeneticheskiy podkhod: monografiya [Psychology of student's educational activity: a systemogenetic approach: monograph] Yaroslavl': RIO YAGPU, 2019. – p.163.
3. Korotina, L. D. Istoriko-kul'turnoye naslediyе A. V. Karpova [Historical and cultural heritage of A. V. Karpov] / L. D. Korotina. — Tekst : neposredstvennyy. Molodoy uchenyy. — 2016. — № 11.2 (115.2). — p. 12-14. URL: <https://moluch.ru/archive/115/30804/>
4. Cai W. Natural Reflection, Phenomenological Reflection and Hyperreflexivity. Journal of the British Society for Phenomenology. – 2018. – № 49(4). – pp. 308–320. 1
5. Chassidim, H. Fostering soft skills in project-oriented learning within an agile atmosphere. European Journal of Engineering Education. – 2018. – Vol. 43(4). – P. 638–650
6. Chell, E. Planning for uncertainty: soft skills, hard skills and innovation. Reflective Practice. – 2011. – Vol. 12(5). – pp. 615–628
7. Breithaupt, F. The bad things we do because of empathy. Interdisciplinary Science Reviews. – 2018. – № 43(2). – pp. 166–174.
8. Fernandez, F. Examining relationships between soft skills and occupational outcomes among U.S. adults with-and without-university degrees. Journal of Education and Work. – 2019. – Vol. 32(8). – pp. 650–664.
9. Fixsen, A. Ridge Self-care and entrepreneurship: an ethnography of soft skills development for higher education staff. Studies in Continuing Education. – 2018. – Vol. 40(2). – pp. 181–197

10. Lopushenko M. P. Gibkiye navyki (soft skills) - kompetentsii budushhego: metod. Posobiye. [Flexible skills (soft skills) - competencies of the future]. Khabarovsk, 2023, p. 36.
11. Ilayeva R.A., Masalimova A.R. Effektivnyye pedagogicheskiye praktiki razvitiya gibkikh kompetentsiy mladshikh shkol'nikov v sotrudnichestve [Effective pedagogical practices for the development of flexible competencies of primary school students in cooperation] Kazan': «Pechat'-Servis-XXI vek», 2022. – p. 67 .
12. Mukhina V. S. Vozrastnaya psikhologiya: fenomenologiya razvitiya, detstvo, otrochestvo [Age psychology: phenomenology of development, childhood, adolescence] Uchebnik dlya stud. vuzov. M.: Izdatel'skiy tsentr «Akademiya», 1999. - 456 p.
13. Marin-Zapata, S., Román-Calderón, J., Robledo-Ardila, C., & Jaramillo-Serna, M. (2021). Soft skills, do we know what we are talking about?. Review of Managerial Science, 16, 969 - 1000. <https://doi.org/10.1007/s11846-021-00474-9>.
14. Networking [Networking] Zhurnal pro poleznye svyazi. [Electronic resource] URL: https://runetworking.ru/networking_18.pdf?ysclid=lu2pux1jih467853850
15. Rubtsova O.V. Tsifrovyye tekhnologii kak novoye sredstvo oposredovannyye [Digital technologies as a new means of mediation] (Chast' pervaya) [Electronic resource] URL:https://psyjournals.ru/journals/chp/archive/2019_n3/chp_2019_n3_Rubtsova.pdf?ysclid=lu2pveepm5574212101
16. Bendella, H., & Wolff, H. (2020). Who networks? – A meta-analysis of networking and personality. Career Development International, 25, 461-479. <https://doi.org/10.1108/cdi-12-2019-0289>.
17. Stanko, T., & Sena, J. (2019). Exploring the Impact of Social Networking on Communication in Organizations. Journal of Computer Information Systems, 59, 334 - 343. <https://doi.org/10.1080/08874417.2017.1365667>.
18. Mandeno, P., & Baxter, W. (2021). Six principles for the design of better networking events. Business Horizons. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2021.06.006>.
19. Touloumakos, A. (2020). Expanded Yet Restricted: A Mini Review of the Soft Skills Literature. Frontiers in Psychology, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.02207>.

¹А.Е Мухаметкаиров, ²А.А. Кудышева, ³Н.Ю. Фоминых

¹Әлкей Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті, Қазақстан,
Павлодар қ.

²Өзбекәлі Жәнібеков атындағы оңтүстік Қазақстан Педагогикалық Университеті

³Г.В.Плеханов атындағы Ресей Экономика Университеті,
Мәскеу қ., Ресей Федерациясы

НЕТВОРКИНГ СТУДЕНТТЕРДІҢ ЖҰМСАҚ DAҒДЫЛАРЫН ДАМУ ТӘСІЛДЕРІНІҢ БІРІ РЕТІНДЕ

Аңдатпа. Бұл мақалада адамның жақсы және тиімді қарым-қатынас жасауына және болашақта табысты жұмыс істеуіне көмектесетін маңызды құзыреттер болып табылатын студенттердің жұмсақ дағдыларын дамыту мәселесі қарастырылады. Жұмсақ дағдыларды, мысалы, коммуникация саласындағы дағдыларды университетте үйренуге болатыны анықталды, бірақ бұл үшін тиімділігі әлемнің дамыған елдерінде дәлелденген желілік және цифрлық желілер сияқты заманауи технологиялар қажет.. Жұмсақ коммуникативтік іс-әрекеттерді жүзеге асыру үшін студенттерге қажетті мәселелер мен негізгі желілік дағдылар анықталған.

Студенттердің жұмсақ дағдыларын дамыту тәсілі ретінде желінің тиімділігі Нетворкингты дамыту бағдарламасы аясында қарым-қатынас өнері мен жұмсақ қарым-қатынас дағдыларын дамыту үшін үш модуль бойынша жүзеге асырылды: «Форум

Театры», «Өзін-өзі Таныстыру Өнері» және «Іскерлік Ойындар». Өткізілген іс-шаралар оқушылардың коммуникативті қабілеттерін, коммуникативті құзыреттілігін, көпшілігін арттыруға бағытталған. Оның тиімділігі үш әдісті қолдана отырып жүргізілген эксперименттік жұмыстардың нәтижелерімен расталады, өйткені арнайы желілік курсқа қатысқан эксперименттік топтағы көптеген студенттердің жұмсақ қарым-қатынас дағдылары қарым-қатынас қабілетіне де, коммуникативті құзыреттілікке де қатысты айтарлықтай дамыды және көпшілдік.

Кілт сөздер: икемді дағдылар, нетворкинг, коммуникативтік қабілеттер, коммуникативтік құзыреттіліктер, көпшілдік, студенттер.

¹А.Е Мухаметкаиров, ²А.А. Кудышева, ³Н.Ю. Фоминых

¹Павлодарский педагогический университет им. Ә. Марғұлан, г. Павлодар, Казахстан,

²Южно-Казахстанский педагогический университет имени Узбекали Жанибекова,
г.Шымкент, Казахстан

³Российский экономический университет имени Плеханова, г.Москва, Российская
Федерация

НЕТВОРКИНГ КАК ОДИН ИЗ СПОСОБОВ РАЗВИТИЯ МЯГКИХ НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ

Аннотация. В данной статье рассматривается проблема развития soft skills у студентов, которые являются важными компетенциями, помогающими человеку лучше и результативнее общаться и, в будущем, успешно работать. Было установлено, что мягким навыкам, например, в области коммуникации, можно научиться в университете, но для этого требуются современные технологии, такие как нетворкинг и цифровые сети, эффективность которых была доказана в развитых странах мира. Определены проблемы и базовые сетевые навыки, необходимые учащимся для осуществления мягкой коммуникативной деятельности.

Эффективность нетворкинга как способа развития soft skills студентов реализуется в рамках программы развития «Нетворкинг» по развитию искусства общения и навыков soft communication в трех модулях: «Форум-театр», «Искусство самопрезентации» и «Деловые игры». Проводимые мероприятия направлены на повышение уровня коммуникативных способностей, коммуникативной компетентности и общительности студентов. Его эффективность подтверждена результатами экспериментальной работы с использованием трех методов, поскольку навыки мягкого общения многих студентов экспериментальной группы, посетивших специальный сетевой курс, получили значительное развитие, как в отношении коммуникативных способностей, так и коммуникативных компетенций и общительности.

Ключевые слова: гибкие навыки, нетворкинг, коммуникативные способности, коммуникативные компетенции, социализация, студенты.

Information about authors:

Mukhametkairov Arslanbek Erbolatovich - 3rd year doctoral student, Pavlodar pedagogical university named after Alkey Margulan, Pavlodar, Kazakhstan; e-mail: mukhametkairov95@mail.ru.

Kudysheva Ainash Amangeldievna - Candidate of pedagogical sciences, Associate professor. South Kazakhstan pedagogical university named after Uzbekali Zhanibekov, Shymkent, Kazakhstan; e-mail: a.a.kudysheva@gmail.com.

Natalia Yurievna Fominykh - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Plekhanov Russian University of Economics, Moscow, Russian Federation; e-mail: shvidko72@mail.ru.

Авторлар туралы мәліметтер

Мухаметкаиров Арсланбек Ерболатұлы - 3 курс докторанты. Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті, Павлодар, Қазақстан; e-mail: mukhametkairov95@mail.ru

Кудышева Айнаш Амангелдіқызы - педагогика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор. Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Шымкент, Қазақстан; e-mail: a.a.kudysheva@gmail.com.

Наталья Юрьевна Фоминых - педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Г.В.Плеханов атындағы Ресей Экономика Университеті, Мәскеу, Ресей Федерациясы; e-mail: shvidko72@mail.ru.

Сведения об авторах

Мухаметкаиров Арсланбек Ерболатович - докторант 3 курса, Павлодарский педагогический университет им. Ә. Марғұлан, Павлодар, Қазақстан; e-mail: mukhametkairov95@mail.ru.

Кудышева Айнаш Амангельдыевна - кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор. Южно-Казахстанский педагогический университет имени Озбекали Жанибекова, Шымкент, Қазақстан; e-mail: a.a.kudysheva@gmail.com.

Фоминых Наталия Юрьевна-доктор педагогических наук, профессор, РЭУ имени Г. В. Плеханова, Москва, Российская Федерация; e-mail: shvidko72@mail.ru.

¹Нурмагамбетов А., ²Сакенова К., ¹Альшурина А., ¹Кулумжанова А.

¹Национальный центр развития высшего образования МНВО РК, г. Астана,
Республика Казахстан

²Министерство науки и высшего образования Республики Казахстан, г. Астана,
Республика Казахстан

О КООПЕРАЦИИ КОРПОРАТИВНЫХ УНИВЕРСИТЕТОВ С ОРГАНИЗАЦИЯМИ ФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. В статье проводится анализ роли корпоративных университетов в развитии современной системы непрерывного образования на примере развитых стран мира. Исследуются исторические и региональные отличия в функционировании корпоративных университетов и их взаимосвязь с традиционными университетами. В статье проанализированы недавние научные статьи и практическая литература, чтобы изучить становление и развитие корпоративных университетов с использованием методологии обзора литературы. Сбор литературы предполагал подбор разноплановых электронных ресурсов. Академические журналы были проверены на наличие статей с использованием ключевых слов «корпоративные университеты», «система обучения в корпоративных учебных заведениях различных стран», «неформальное образование» и «виды деятельности корпоративных университетов» в заголовке, ключевых словах или аннотации. Выявлена важность взаимодействия корпоративного университета с организацией формального образования. Таким образом, целью этой работы было дать перспективный подход к сотрудничеству корпоративных университетов с традиционными университетами. Доказательством важности этих отношений является то, что в проанализированных на данный момент результатах, неоднократно обращается внимание на необходимость связей между обоими институтами. Одним из наиболее ценных пунктов является то, что оба учреждения будут не конкурировать, а дополнять друг друга. Предложено внедрение в формальных организациях образования коротких курсов для получения микроквалификаций по заявкам корпорации, составление каталога микроквалификаций с учетом требований региональных корпорации или организации в целях подготовки обучающихся именно с учетом региональных потребностей. Внедрение образовательной технологии микроквалификаций, по прогнозам экспертов, также изменит рынок образовательных услуг в мировом масштабе.

Ключевые слова: учебные организации, неформальное образование, повышение квалификации, микроквалификация, образовательные услуги, практикоориентированность, конкурентоспособность, партнерство, трудоустройство.

Введение

В современных условиях рынок труда меняется быстрее чем система формального образования, которое предполагает негибкое и долгосрочное обучение навыкам и компетенциям, которые могут устареть уже к окончанию обучения в вузе.

Для своевременного реагирования на возникающие вызовы компании реализуют собственные образовательные программы, которые решают стратегические и тактические задачи развития как сотрудников, так и компании в целом. И роль корпоративного образования будет только расти - чтобы успеть за скоростями современного меняющегося мира людям придется многократно менять траектории своего профессионального развития.

В рамках стратегии долгосрочного развития компании акцент делается не на управлении персоналом, а на управлении людьми через образование. Это подразумевает стимулирование самообучения и сотрудничества в обучении между сотрудниками компании, а также усиление направления непрерывного образования. Цель этой адаптации - дать руководителям возможность оказывать поддержку отдельным лицам и процессам посредством непрерывного, стратегического и интегрированного обучения [1].

Корпоративный университет – это образовательное подразделение, нацеленное на поддержание стратегического прогресса компании и действующее как стимулятор ее обновления через обучение руководителей и других сотрудников. Также он занимается формированием, накоплением и распространением передовых знаний внутри организации [2].

Новые навыки и компетенции, которые требуются от работника сейчас и в ближайшем будущем, становятся объектом постоянного изучения компаний и основой для внедрения корпоративного обучения.

Корпоративные университеты тесно связаны с обучением на протяжении всей жизни, они могут предложить ряд программ, курсов и ресурсов, которые поддерживают его среди сотрудников. Исследования показали, что социальное взаимодействие важно для образования взрослых: чем больше занятий и больше учащихся в программе, тем выше эффективность образования [3]. Обучение на протяжении всей жизни побуждает людей брать на себя ответственность за собственное обучение и искать возможности для самосовершенствования [4].

Организации и компании, как никогда ранее зависимые от знаний, вынуждены искать альтернативы негибким структурам многих традиционных университетов, что и привело к появлению корпоративных университетов. Они появились в США в начале 1960-х годов, пионером стал Гамбургерский университет Макдональдса, к которому постепенно присоединились такие компании, как IBM, Disney, General Motors, Motorola, AT&T, Dell, Ford и Boeing; по данным Патона, Питерса, Стори и Тейлора [2] и стали популярны в 1980-х годах, и к концу 1990-х годов их насчитывалось уже более тысячи в США. В Европе к числу стран, где впервые появились учебные заведения такого типа, относится Великобритания, а также Германия. Здесь были созданы университеты компаний DaimlerBenz, British Telecom, Lufthansa, Deutsche Bank, Siemens, Barclays, Alcatel, France Telecom, Fiat и многих других.

В процессе своего формирования корпоративные университеты прошли несколько этапов становления. Наиболее часто цитируемым в зарубежной научной литературе является подход к периодизации их развития, предложенный Дж. Уолтоном, выделяющим три поколения корпоративных университетов [5].

- Первое поколение представляет собой фактически переименованные учебные центры, которые занимаются традиционными видами обучения и развития некоторых категорий сотрудников. Основное отличие таких корпоративных университетов от учебных центров — фокус на распространение корпоративных ценностей и культуры. В качестве примеров корпоративных университетов первого поколения автор называет учреждения компаний McDonald's и Disney.

- Второе поколение корпоративных университетов начинает связывать программы обучения со стратегией организации, развивая требуемые функциональные навыки наравне с ценностями у сотрудников всех уровней компании. Кроме того, они стали привлекать к участию в обучении корпоративных партнеров. В качестве примера указывается корпоративный университет компании Motorola.

- Третье поколение корпоративных университетов включает в обучение использование инновационных технологий для создания и передачи знаний и расширяет

тем самым спектр стратегий управления интеллектуальным капиталом компании. К университетам последнего поколения Дж. Уолтон относит British Aerospace.

Постановка задачи

С момента подписания Сорбоннской, а затем Болонской деклараций в 1998 году учебные заведения пытаются перестроиться на горизонты конкурентоспособного на международном уровне Европейского пространства высшего образования.

Уже в этих документах указывалось на необходимость изменений для обеспечения большей конкурентоспособности выпускников на рынке труда.

Однако параллельно с этими изменениями мир бизнеса начинает предлагать обучение, ранее присущее исключительно университетам, поскольку "необычайная рыночная стоимость знаний" растет; появляются новые учебные заведения, так называемые корпоративные университеты (далее - КУ), которые ориентированы на быструю переподготовку граждан, тем самым представляя себя как конкуренты или дополнения к традиционным университетам.

В данной статье мы остановимся именно на таких КУ, созданных крупными компаниями для удовлетворения своих потребностей в обучении и, соответственно, потребностей своих сотрудников. Появление новых видов производств и услуг предъявляет новые требования к рабочей силе. Работодатели уже сейчас требуют от сотрудников наличия более сложных знаний и навыков и компетенций.

В условиях глобализации конкуренция между компаниями растет, изменения происходят с бешеной скоростью, поэтому КУ вынуждены принимать культуру обучения в качестве ключевого элемента своей стратегии, создавая инструменты, позволяющие управлять знаниями и талантами для достижения своих целей; именно потому, что, как отмечают Corominas и Sacristán, "очевидно, что университет не может готовить людей, которые, получив диплом, сразу же вливаются в любую из множества различных организаций, с которыми они могут сотрудничать" [7]. Организации и компании, как никогда ранее зависимые от знаний, вынуждены искать альтернативы негибким структурам многих традиционных университетов. И, как следствие, появляются корпоративные университеты.

Вместе с тем, согласно оценкам Всемирного экономического форума, в течение последующего десятилетия будут созданы новые профессии и виды деятельности, произойдут значительные преобразования в плане функций и требований к квалификациям. Согласно статистике (WEF) [8], уже до 2025 года 50% сотрудников будут вынуждены пройти переквалификацию, 40% требований к компетенциям будут новыми, 6% людей сменят сферу деятельности и 15% - потеряют работу.

Среди актуальных направлений в сфере корпоративного обучения выделяются следующие тенденции: непрерывное образование, расширение цифровых навыков, уделяемое внимание мягким навыкам, адаптивное обучение, интеграция нейросетей, применение анализа данных в обучении и многие другие.

В Казахстане существует высокая вероятность автоматизации рабочих мест, которая составляет 52%, превышая даже показатель стран ОЭСР, который составляет 47% [9]. В этой связи компаниям надо уделять внимание и выделить средства на обучение своих сотрудников.

Цели исследования – выделить тренды будущей эволюции корпоративных университетов и провести перспективный анализ их взаимоотношений с традиционными университетами.

Методы исследования

Учитывая обзорный характер этой статьи, изучена соответствующая литература и анализ электронных ресурсов. Академические журналы были проверены на наличие статей с использованием ключевых слов «корпоративные университеты», «Система обучения в корпоративных учебных заведениях различных стран», «неформальное образование» и «корпоративная культура» в заголовке, ключевых словах или аннотации. Кроме того, при отборе электронных ресурсов учитывались особые квалификационные критерии, такие как выбор статей из журналов по бизнесу, менеджменту и стратегическому менеджменту на английском языке. А также электронные книги, включая некоторые материалы конференции и рабочие ресурсы. Практически все прикладные временные рамки публикаций охватывают период последних трех десятилетий с 1990 по 2022 год.

В процессе анализа литературы было предпринято несколько шагов. На начальном этапе проверки было собрано и систематизировано более 50 онлайн-ресурсов в качестве первого шага, и были выявлены дубликаты. На следующем этапе общее количество ресурсов было сужено до 25 ресурсов в зависимости от их релевантности.

История

Система обучения в корпоративных учебных заведениях развитых стран мира

Корпоративные университеты существуют во многих различных типах организаций по всему миру. Всем известны примеры крупных корпоративных университетов, таких как Университет Дисней, Гамбургский университет Макдоналдса и завод GE в Кротонвилле. Однако корпоративные университеты не ограничиваются крупными публичными компаниями. Корпоративные университеты принадлежат некоммерческим и правительственным организациям. Одним из крупнейших корпоративных университетов в мире является Университет оборонных закупок, входящий в состав Министерства обороны США. Корпоративные университеты могут быть эффективно развернуты в небольших и частных организациях. Например, Enclos Согр., открыл свой корпоративный университет, когда в организации работало всего 600 сотрудников [10].

Структура и характер образовательных процессов в корпоративных университетах развитых стран мира весьма разнообразны и тесно связаны с преобладающими моделями управления компаниями, географическими, культурными и другими факторами в странах, где они функционируют.

Например, образовательная система корпоративных учебных учреждений в Японии существенно отличается от американской из-за различных подходов к организации производства, управлению персоналом, оценке работников и т.д.

Немецкие компании тесно сотрудничают с образовательными учреждениями при внутрифирменном обучении персонала через организацию различных курсов. В большинстве развитых европейских стран большое значение придается практическому опыту, получаемому на рабочем месте. Этот опыт становится ключевым критерием при выборе и назначении руководителей, в то время как формальное образование, хоть и обязательное, не является решающим [11].

В корпоративных университетах Франции, которые выросли из элитной модели высшего образования, недостаточное внимание уделяется внутрифирменному планированию управленческих кадров. Другими словами, компании в этой стране склонны больше искать работников с высоким потенциалом, чем инвестировать в их обучение. Кроме того, в таких учебных заведениях уделяется больше внимания общему формальному образованию, чем специфическим навыкам и квалификации. В учебном процессе традиционно акцент делается на административных аспектах управления. Во

Франции образование в основном рассматривается как функция государства. Одной из проявлений такого "разделения труда" является то, что учебные заведения не слишком приветствуют участие бизнеса в разработке и реализации учебных программ, а компании боятся участвовать в обучении молодых сотрудников из-за опасений в пользу конкурентов [12]. Все это долгое время ограничивало развитие корпоративного образования в стране.

В РФ по данным Высшей школы бизнеса НИУ ВШЭ в 2022 году более 100 организаций заявили о наличии у них проекта или программы «корпоративный университет». Инвестиции в их содержание и развитие составляют 400 миллионов рублей, а сами программы обучения охватывают более 4 миллионов человек [13].

Концепция обучения в течение всей жизни реализуемая в корпоративной сфере выражается в постепенном переходе от концепции T&D (teaching and development) к концепции L&D (англ. learning and development означает «обучение и развитие»), которая предполагает, что запрос на обучение идёт от самого сотрудника. При этом учебные программы нацелены не только на профессиональное, но и на личное развитие. Например, по данным исследования Гарвардского университета 2019 г. наличие «мягких» навыков определяет успешность сотрудника на 85%, а профессиональные навыки (hard skills) – на 15%.

В свою очередь L&D-специалисты всё чаще занимают роль не столько создателей обучения, сколько кураторов — компании обращаются к peer-to-peer-обучению, развитию экспертов и тренеров из сотрудников и добиваются того, чтобы сотрудники создавали собственный учебный контент на основе уникального личного опыта.

Партнерский вид деятельности корпоративных университетов

Упрощенное видение и, как следствие, недооценка культурных особенностей и традиций отдельных стран и народов являются слабым местом в текущих системах бизнес-образования.

В этой связи эффективным решением могло бы стать сотрудничество корпоративных учебных учреждений с традиционными университетами, которые являются признанными центрами исследований мировой культуры. Важно учитывать, что "культурологический аспект" должен стать неотъемлемой частью международных и корпоративных отношений в будущем.

По мнению Уиллс [14] корпорации, использующие термин "университет", пытаются добиться положительной ассоциации с учебной средой. Уиллс также полагает, что использование академических терминов в корпоративной среде будет расти по мере расширения партнерских отношений с высшими учебными заведениями. образованием.

Важность стратегических партнерств для корпоративных университетов подчеркивают многие исследователи. Как мы видим, два основных типа партнерств корпоративных университетов — внешние и внутренние — стандартны для подобных классификаций. При этом особенности корпоративных университетов как субъектов деятельности обуславливают возможные вариации альянсов в рамках каждого из этих типов (Рис. 1).

Рисунок 1. Партнерский вид деятельности корпоративного университета

В ходе образовательного процесса в корпоративных университетах активно используется практика привлечения сотрудников различных уровней к совместной разработке образовательных программ. Стоит подчеркнуть, что эти методы оказываются весьма успешными, так как основаны на реальном практическом опыте.

Сотрудничество между корпоративными университетами компаний, действующих в разных отраслях бизнеса, может привести к обмену и внедрению образовательных форматов, которые будут взаимно интересны для разных категорий сотрудников, а также систем оценки обучения. Также, заключение соглашений о партнерстве может способствовать обмену специалистами для прохождения стажировок.

Другим перспективным направлением для развития сотрудничества между корпоративными университетами является сбор и систематизация опыта разных компаний, а также создание научной теории корпоративного образования через проведение совместных тематических конференций, ассамблей, обмен практикой и, конечно же, научных исследований.

В процессе обучения в корпоративном университете нередко практикуется привлечение сотрудников разного звена к совместной разработке программ. Следует отметить, что такие формы работы весьма успешны, поскольку основаны на реальном опыте.

Сотрудничество между корпоративными университетами компаний, работающих в разных сферах бизнеса, которое приведет к передаче и внедрению взаимно интересных учебных форматов, используемых для обучения разных категорий сотрудников, систем оценки результатов обучения. Также, при заключении соглашения о сотрудничестве будет возможен обмен специалистами для прохождения стажировок.

Еще один возможный путь развития сотрудничества корпоративных университетов, это накопление и обобщение опыта различных компаний и создание определенной научной теории корпоративного образования путем проведения совместных тематических конференций, ассамблей, кросс-практик и, конечно, научных исследований.

Тенденция формирования партнерств между корпорациями и традиционными университетами, к росту и распространению частных коммерческих и некоммерческих

вузов во многом также была обусловлена снижением качества обучения, предоставляемого внешними, в частности государственными академическими структурами, не успевающими обновлять учебные программы вслед за динамично меняющимися потребностями бизнеса [15].

Ограниченные возможности внешних провайдеров обучения для компаний, ведущих бизнес на международных рынках [16], в сочетании с указанными выше факторами и привели к фундаментальным изменениям на мировом образовательном рынке — корпорации стали провайдерами обучения наравне с традиционными университетами [17].

В последние годы они все чаще признаются серьезнейшими игроками на рынке образовательных услуг, успешно и целенаправленно опережая академических конкурентов в способности учета и проактивного отклика на потребности бизнеса в обучении и развитии человеческих ресурсов [18].

Эксперты подчеркивают, что деятельность корпоративных университетов всегда направлена на поиск новых возможностей, выход на глобальные рынки и развитие отношений с клиентами.

Таким образом, среди возможных внешних партнеров корпоративных университетов называются высшие учебные заведения, консультанты и внешние провайдеры технологий, другие компании, располагающие корпоративными университетами или готовые совместно его учредить и развивать, и, наконец, правительственные органы.

Результаты и обсуждение

Преимущества взаимодействия корпоративных образовательных структур с формальными организациями

В отличие от традиционных вузов, решающих в первую очередь задачу образования с перспективой на будущее развитие, корпоративные университеты отличаются синтезом обучения и практической работы по решению бизнес-задач конкретных компаний и они стремятся поддержать стратегические цели организаций путем инвестирования в человеческий капитал. Именно этот стратегический аспект отличает их от традиционных учебных подразделений, и которые являются наиболее эффективными.

Важным является кооперация корпоративного университета с организацией формального образования. Сотрудничество учебного заведения и компании обязательно должна состоять во взаимном обогащении знаниями. Учебное заведение, в обмен на знания и предоставляемые ресурсы, получает доступ к информации, накопленной компанией, которая станет катализатором улучшения самого вуза.

Несомненно, партнерство с корпорациями - еще один способ получения дохода для традиционных университетов. Традиционные университеты могут предоставлять специализированные курсы для конкретных организаций, отвечающие их специфическим требованиям. Например, некоторые университеты могут предложить специализированную программу для конкретной организации. Привлечение преподавателей из академических вузов, знакомых с особенностями современных бизнес-процессов, позволяет выработать нужные навыки и приобрести опыт, при применении активных форм обучения, используемых в западных компаниях.

Еще одно преимущество взаимодействия корпоративных образовательных структур с формальными организациями образования заключается в том, что традиционные университеты могут получить доступ к проблемам реального мира и разрешить компаниям иметь теоретические подходы, основанные на исследованиях традиционных университетов. В то же время, традиционные университеты могут

обеспечить финансирование в долгосрочной перспективе. Кроме того, организации могут получить доступ к студенческой базе как перспективы трудоустройства, в то время как традиционные университеты имеют возможность для безопасной студенческой стажировки. Наконец, можно предложить программы обмена, позволяющие преподавателям университетов получить опыт непосредственно от организаций, в то время как специалисты-практики от организаций могут быть приглашенными докладчиками для студентов, и эти организации могут получить доступ к передовым университетским ресурсам.

Таким образом, традиционные университеты получают выгоду от появления корпоративных университетов, становясь партнерами по обучению с этими корпоративными университетами, вносящими свой вклад в свои исследования проблем реального мира. Корпоративные университеты также выигрывают от традиционных университетов, получая доступ к научно-исследовательским знаниям.

Корпоративный университет требует серьезных временных и финансовых затрат, наличия хорошей материально-технической базы, что могут себе позволить немногие компании. Независимо от формы реализации этого вида обучения важен системный подход, опирающийся на стратегические задачи организации; планирование учебных мероприятий должно основываться на реальных потребностях бизнеса, которые выявляются в процессе анализа ситуации и сопоставления с главными целями фирмы. При этом необходимо постоянно сравнивать результаты обучения с теми задачами, которые ставит руководство перед корпоративным университетом, и корректировать их по итогам оценочных мероприятий.

Корпоративные структуры повышения квалификации в Казахстане

В Казахстане корпоративные университеты существуют при крупных предприятиях. В 2004 году в Казахстане открылся корпоративный университет АО «Самрук-Қазына». С 2022 года является независимым центром экспертизы и знаний Samruk Business Academy, участниками которые являются: АО «Самрук-Қазына» и АО «НК «КазМунайГаз». Оказывает услуги в сфере обучения, оценки и развития персонала. В настоящее время университет занимается переподготовкой и повышением квалификации специалистов группы компаний АО «Самрук-Қазына», поддержкой в области управления человеческими ресурсами, управления изменениями, формирования корпоративной культуры, оказывает содействие в трансформации группы компаний холдинга «Самрук-Қазына» через развитие соответствующих навыков у сотрудников [19].

В 2012 году открылся VI University [20], который реализует 30 программ по повышению квалификации строителей, проектных и финансовых менеджеров, специалистов в сфере охраны труда, менеджеров структурных подразделений, а также бизнес-партнеров компании – владельцев малого и среднего бизнеса. Помимо инженерных дисциплин, строители изучают английский язык, программы PreMBA, MBA, MBA МИРБИС совместно с Московской международной высшей школой бизнеса «МИРБИС», получают международную сертификацию IPMA Международной Ассоциации управления проектами (Швейцария) и Диплом по международной финансовой отчетности.

В 2018 году VI University получил свидетельство об институциональной аккредитации. С 2021 года VI University совместно с Satbayev University реализует программу дуального обучения для специалистов без высшего или без высшего технического образования. Эта программа позволит студентам и работникам освоить новую профессию и отточить свои теоретические навыки на практике. Корпоративные университеты могут зарабатывать во внешней среде: «Любая корпоративная институция естественным образом начинает зарабатывать, если становится отраслевым лидером.

Одним из крупнейших в стране Корпоративным центром обучения машиностроительного кластера является Корпоративный Университет Allur Group [21], (ТОО «СарыаркаАвтоПром», АО «АгромашХолдинг KZ»), где ежегодно подготовку проходят более 1500 человек. Образовательный центр, осуществляет обучение и повышение квалификации в сферах: корпоративной психологии, менеджмента и профессионально-технической подготовке специалистов на современных производственных площадках предприятий АгромашХолдинг KZ и ТОО «СарыаркаАвтоПром». У компании имеется 6 учебных полигонов, новый IT-центр, действует базовая кафедра «Техника и технологии».

Интересный пример интеграции вуза и предприятия представляет собой инновационно-образовательный консорциум «Корпоративный Университет», который объединяет Карагандинский технический университет [22] и промышленные организации, такие как АО «АрселорМиттал Темиртау», ТОО «Корпорация «Казахмыс», АО «Соколовско-Сарбайское горно-обогатительное производственное объединение» и ряд других.

В рамках консорциума каждый из участников решает задачи актуальные для обеих сторон. Для вуза это использование производственных возможностей кадрового потенциала предприятий для практикоориентированного обучения студентов, внедрение НИОКР в производство. Для предприятия прием на работу выпускников, уже имеющих производственные навыки и умения необходимые конкретному предприятию.

В 2022 году АО «Казахтелеком» открыл собственный корпоративный университет на базе Astana IT University по направлениям, как IT, HSE (охрана труда), лидерство и управление, data science, продажи и сервис. А также такие образовательные программы, как Техническая академия, академии HR и On board (помощь в адаптации новых сотрудников). Отдельно стоит отметить новый образовательный проект в сфере развития персонала компании «JAS академия», который будет направлен на привлечение в компанию молодых талантов со школы. Сотрудничество поможет выстроить совместную систему отбора и развития кадров для телекоммуникационной отрасли.

Выводы

В целях реализации программы повышения квалификации сотрудников традиционных университетов рекомендуется партнерство с корпоративными университетами крупных компаний, одним из вариантов может быть проведение совместных тематических конференций между различными корпоративными институтами для обмена мнениями. Дополнительным потенциальным способом развития сотрудничества является аккумулирование и суммирование опыта разнообразных компаний и образовательных организаций. Это может привести к формированию специфической научной теории корпоративного образования, достигаемой через проведение совместных тематических конференций, ассамблей, обмена практикой и научных исследований.

Внедрение образовательной технологии микроквалификаций, по прогнозам экспертов, также изменит рынок образовательных услуг в мировом масштабе. В рамках программы микроквалификации нужно, чтобы корпоративные структуры предлагали свои короткие курсы региональным вузам, в целях подготовки обучающихся именно с учетом региональных потребностей, тем самым расширяя каталог своих микроквалификаций за счет требований этих корпорации, а работники корпорации могли бы преподавать в вузах чтобы профессионалы с практическим опытом также могли делиться знаниями и опытом.

Обмен опыта между корпоративными курсами и различными организациями позволит сотрудникам других аналогичных компаний повышать квалификации в этих организациях на платной основе, счет ваучеров, предоставляемых собственными организациями образования или за счет других средств.

Укрепление связи формальных организаций образования с корпоративными институтами позволит преподавателям университетов получить практический опыт, повысить квалификацию, укрепить практические навыки от корпоративных институтов. Участие корпоративных университетов в разработке образовательных программ вузов обеспечит выпускникам получение востребованных профессиональных компетенций, а работодатели в свою очередь приобретут лояльных и квалифицированных соискателей и работников.

Заявление о конфликте интересов

Авторы заявляют об отсутствии потенциальных конфликтов интересов, связанных с исследованиями, авторством или публикацией данной статьи.

Список литературы

1. Musielak, L., & Newhouse, M. Corporate universities: Strategic organizational learning. Inspirant Group, Inc //2019 <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.15581.56807> (дата обращения 22.01.2024).

2. Colo P., Strack R., Torres R., Bhalla V. — Corporate Universities. An Engine for Human Capital // 2013. - Электронный ресурс - <http://sber.me/?p=hwpBK> (дата обращения 22.01.2024).

3. Badunenko O, Mazrekaj D, Kumbhakar SC, De-Witte K. Persistent and transient inefficiency in adult education. *Empir Econ* 60:2925–2942. Springer, 2021.

4. Yuhang Han, Yi Zhou, Sarah Carr, Jiaoyan Jiang. Lifelong learning in the workplace: the knowledge management role of corporate universities in China. *Humanities and Social Sciences Communications*. E-ISSN:2662-9992. 2024

5. Wheeler, Kevin; Cleeg, Eileen. The corporate university workbook. Launching the 21st century learning organization. // San Francisco: Pleif. – 2005 - 258 p.

6. Чанько А.Д., Баснер А.А. Корпоративные университеты: анализ деятельности в международных исследованиях // *Российский журнал менеджмента* - № 3- 2015. - С.79

7. Coromin A., Sacristán A., «The strategic crossroads of Spanish public university». May 2011; *Revista de Educación (Madrid)* (355) с. 57-81.

8. World economic forum - Future of Jobs Report // 2023 Insight report, May 2020. https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf

9. OECD (2021), Стратегия развития компетенций ОЭСР в Казахстане, оценка и рекомендации. Исследование компетенций взрослых // OECD Paris.-2021. Электронный ресурс- https://www.oecd.org/countries/kazakhstan/OECD-Skills-Strategy-Kazakhstan-Report-Summary_Russian.pdf

10. Allen M.. Talent management and corporate universities: The intersection of two levers // *Graziadio Business Review* // 2014 – Т. 17 - Issue 1.

11. Дементьева А. Г. Система корпоративного управления в развитых странах и России // *Менеджмент в России и за рубежом*. — 2008. — № 3.

12. Klarsfeld A., Mabey C. Management Development in Europe: Do National Models Persist? *European Management Journal*. – December 2004.- 22(6):649-658.

13. Скорнякова Н. Что такое корпоративные университеты и зачем они нужны.// Skillbox Media.- 2023. Electronic resours - <http://surl.li/lhppo>

14. Wills K.V. From the Classroom to the Cubicle: Reading the Rhetoric of the Emerging Corporate University.// ERIC ED 463544.- 2001. Electronic resours - <http://surl.li/ihppx>
15. Cantor J.A. 2000. Higher education outside of the academy. ASHE-ERIC Higher Education Reports 27 (7): 1–144.
16. Dealtry R. 2000. Strategic directions in the management of the corporate university paradigm.// Journal of Workplace Learning - 2000.-12 (4). P. 171–175.
17. Meister J.C. 1998a. Corporate Universities: Lessons in Building a World-class Workforce. 2nd ed. McGraw-Hill: N.Y.
18. Guthrie D. Corporate Universities: An Emerging Threat to Graduate Business Education.// Forbes – 2013.- Electronic resours <http://www.forbes.com/sites/dougguthrie/2013/01/22/corporateuniversities-an-emerging-threat-to-graduate-business-education>
19. Samruk Business Academy. Электронный ресурс - <https://www.skcu.kz/about>
20. Корпоративный университет Bi University. Электронный ресурс - <https://biu.kz/>
21. Allur University.Электронный ресурс - <https://cabinet-sap.cread.kz/>
22. Корпоративный университет Карагандинского технического университета им. А. Сагинова. Электронный ресурс - <https://www.kstu.kz/korporativnyj-universitet-2/>

References

1. Musielak, L., & Newhouse, M. Corporate universities: Strategic organizational learning. Inspirant Group, Inc, 2019. <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.15581.56807> (data obrashcheniya 22.01.2024).
2. Colo P., Strack R., Torres R., Bhalla V. — Corporate Universities. An Engine for Human Capital, 2013. - Elektronnyj resurs - <http://sber.me/?p=hwpBK> (data obrashcheniya 22.01.2024).
3. Badunenko O, Mazrekaj D, Kumbhakar SC, De-Witte K. Persistent and transient inefficiency in adult education. Springer, 2021.
4. Yuhang Han, Yi Zhou, Sarah Carr, Jiaoyan Jiang. Lifelong learning in the workplace: the knowledge management role of corporate universities in China. Humanities and Social Sciences Communications. E-ISSN:2662-9992. 2024
5. Wheeler, Kevin; Cleeg, Eileen. The corporate university workbook. Launching the 21st century learning organization. San Francisco: Pleif. – 2005 - 258 p.
6. Chan'ko A.D., Basner A.A.V.. Korporativnye universitety: analiz deyatel'nosti v mezhdunarodnyh issledovaniyah. Rossijskij zhurnal menedzhmenta - № 3- 2015. - S.79
7. Coromin A., Sacristán A., «The strategic crossroads of Spanish public university». May 2011; Revista de Educación (Madrid) (355):57-81.
8. World economic forum - Future of Jobs Report // 2023 INSIGHT REPORT - MAY 202. Electronic resours - https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf
9. OECD (2021), Strategiya razvitiya kompetencij OESR v Kazahstane, ozenka i rekomendacii. Issledovanie kompetencij vzroslyh // OECD Paris.-2021. Elektronnyj resurs-https://www.oecd.org/countries/kazakhstan/OECD-Skills-Strategy-Kazakhstan-Report-Summary_Russian.pdf
10. Allen M. Talent management and corporate universities: The intersection of two levers // Graziadio Business Review // 2014 – T. 17 - Issue 1.
11. Dement'eva A. G. Sistema korporativnogo upravleniya v razvityh stranah i Rossii // Menedzhment v Rossii i za rubezhom. — 2008. — № 3.

12. Klarsfeld A., Mabey C. Management Development in Europe: Do National Models Persist? *European Management Journal*. – December 2004.- 22(6):649-658.
13. Skornyakova N. Chto takoe korporativnye universitety i zachem oni nuzhny.// *Skillbox Media*.- 2023. Electronic resours - <http://surl.li/lhppo>
14. Wills K.V. From the Classroom to the Cubicle: Reading the Rhetoric of the Emerging Corporate University.// *ERIC ED 463544*.- 2001. Electronic resours - <http://surl.li/lhppx>
15. Cantor J.A. 2000. Higher education outside of the academy. *ASHE-ERIC Higher Education Reports* 27 (7): 1–144.
16. Dealtry R. 2000. Strategic directions in the management of the corporate university paradigm.// *Journal of Workplace Learning* - 2000.-12 (4). P. 171–175.
17. Meister J.C. 1998a. *Corporate Universities: Lessons in Building a World-class Workforce*. 2nd ed. McGraw-Hill: N.Y.
18. Guthrie D. *Corporate Universities: An Emerging Threat to Graduate Business Education*.// *Forbes* – 2013.- Electronic resours <http://www.forbes.com/sites/dougguhtrie/2013/01/22/corporateuniversities-an-emerging-threat-to-graduate-business-education>
19. Samruk Business Academy. *Elektronnyj resurs* - <https://www.skcu.kz/about>
20. Korporativnyj universitet Bi University. *Elektronnyj resurs* - <https://biu.kz/>
21. Allur University. *Elektronnyj resurs* - <https://cabinet-sap.cread.kz/>
22. Korporativnyj universitet Karagandinskogo tekhnicheskogo universiteta im. A. Saginova. *Elektronnyj resurs* - <https://www.kstu.kz/korporativnyj-universitet-2/>

¹Нұрмағамбетов А., ²Сәкенова Қ., ¹Альшурина А., ¹Кулумжанова А.

¹ҚР ҒЖБМ жоғары білім беруді дамытудың ұлттық орталығы,
Астана қ., Қазақстан Республикасы

²Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі, Астана қ., Қазақстан
Республикасы

КОРПОРАТИВТІК УНИВЕРСИТЕТТЕРДІҢ ФОРМАЛДЫ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫМЕН КООПЕРАЦИЯСЫ ТУРАЛЫ

Аннотация. Мақалада әлемнің дамыған елдерінің негізінде заманауи үздіксіз білім беру жүйесін дамытудағы корпоративтік университеттердің рөлі талданады. Корпоративтік университеттердің жұмысындағы тарихи және аймақтық айырмашылықтар және олардың дәстүрлі университеттермен байланысы зерттеледі. Мақалада әдебиетке шолу әдістемесін қолдана отырып, корпоративті университеттердің қалыптасуы мен дамуын зерттеу үшін соңғы ғылыми мақалалар мен практикалық әдебиеттер қарастырылды. Әдебиеттерді жинау әр түрлі электронды ресурстарды шолуды көздеді. Академиялық журналдар "корпоративтік университеттер", "әр түрлі елдердің корпоративтік оқу орындарындағы оқыту жүйесі", "бейресми білім беру" және "корпоративтік университеттердің қызмет түрлері" кілт сөздері немесе аннотациялар арқылы мақалалар жинақталды. Корпоративтік университеттің ресми білім беру ұйымымен өзара іс-қимылының маңыздылығы анықталды. Осылайша, бұл жұмыстың мақсаты - корпоративтік университеттердің дәстүрлі университеттермен ынтымақтастығына перспективалық көзқарас беру турасында. Бұл қатынастардың маңыздылығының дәлелі-қазіргі уақытта талданған нәтижелерде екі институт арасындағы байланыстардың қажеттілігіне бірнеше рет назар аударылады. Ең құнды нүктелердің бірі-екі мекеме де бәсекеге түспейді, олар бірін-бірі толықтырады.

Нәтижесінде ресми білім беру ұйымдарында корпорацияның өтінімдері бойынша микроквалификация алу үшін қысқа курстарды енгізу, өңірлік қажеттіліктерді ескере отырып, білім алушыларды даярлау мақсатында өңірлік корпорацияның немесе ұйымның талаптарын ескере отырып микроквалификация каталогын жасау ұсынылды. Сарапшылардың болжамы бойынша, микроквалификация білім беру технологиясын енгізу - әлемдік ауқымдағы білім беру қызметтері нарығын өзгертеді.

Түйін сөздер: оқу ұйымдары, бейресми білім беру, біліктілікті арттыру, микроквалификация, білім беру қызметтері, тәжірибеге бағдарлану, бәсекеге қабілеттілік, әріптестік, жұмысқа орналастыру.

¹Nurmagambetov A., ²Sakenova K., ¹Alshurina A., ¹Kulumzhanova A.

¹National Centre for Higher Education Development, Astana, Kazakhstan

²Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan, Astana, Kazakhstan

COOPERATION OF CORPORATE UNIVERSITIES WITH FORMAL EDUCATION ORGANISATIONS

Abstract. The article analyses the role of corporate universities in the development of modern system of continuing education on the example of developed countries of the world. Historical and regional differences in the functioning of corporate universities and their relationship with traditional universities are studied. The article analyses recent academic articles and practical literature to examine the formation and development of corporate universities using a literature review methodology. The literature collection involved the selection of diverse electronic resources. Academic journals were analyzed for articles using the keywords "corporate universities", "corporate education system in different countries", "non-formal education" and "main activities of corporate universities" in the title, keywords or abstract. The importance of interaction between corporate university and formal education organisation has been identified. Thus, the aim of this paper was to provide a perspective on the co-operation of corporate universities with traditional universities.

The evidence of the importance of this relationship is that in the results analysed so far, repeated attention is drawn to the need for links between both institutions. One of the most valuable points is that the two institutions will not compete but complement each other. It is proposed to introduce short courses in formal educational institutions to obtain microqualifications at the request of the corporation, to compile a catalogue of microqualifications taking into account the requirements of regional corporations or organisations in order to train learners precisely taking into account regional needs. According to experts' forecasts, the introduction of microqualifications educational technology will also change the market of educational services on a global scale.

Key words: training organisations, non-formal education, professional development, microqualification, educational services, a practice-oriented, competitiveness, a partnership, employment.

Information about authors:

Nurmagambetov Amantay - Doctor of Political Sciences, Professor, Higher Education Development National Center MSHE RK, Astana, Kazakhstan; e-mail: a.nurmagambetov@n-k.kz.

Sakenova Karlygash - Candidate of Chemical Sciences, Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan, Astana, Kazakhstan; e-mail: k.sakenova@sci.gov.kz.

Aitzhan Kulumzhanova - PhD candidate in regional studies, Higher Education Development National Center MSHE RK, Astana, Kazakhstan; e-mail: a.kulumzhanova@n-k.kz.

Alshurina Assem - PhD in Agro-Engineering, Higher Education Development National Center MSHE RK, Astana, Kazakhstan; e-mail: a.alshurina@n-k.kz.

Авторлар туралы мәліметтер

Нұрмағамбетов Амантай Әбілхайырұлы - саясаттану ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҒЖБМ Жоғары білім беруді дамыту ұлттық орталығы, Астана қ., Қазақстан; e-mail: a.nurmagambetov@n-k.kz.

Сакенова Қарлығаш Жеңісқызы - химия ғылымдарының кандидаты, Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті, Астана қ., Қазақстан; e-mail: k.sakenova@sci.gov.kz .

Кулумжанова Айтжан Муратқызы - аймақтану ғылымдарының PhD кандидаты, ҚР ҒЖБМ Жоғары білім беруді дамыту ұлттық орталығы Астана қ., Қазақстан; e-mail: a.kulumzhanova@n-k.kz.

Әлшүрина Әсем Сейдеғалымқызы - аграрлық техника және технология мамандығы бойынша философия докторы (PhD), ҚР ҒЖБМ Жоғары білім беруді дамыту ұлттық орталығы, Астана қ., Қазақстан; e-mail: a.alshurina@n-k.kz.

Сведения об авторах

Нурмағамбетов Амантай Абилхаирович - доктор политических наук, профессор, Национальный центр развития высшего образования МНВО РК, г. Астана, Казахстан; e-mail: a.nurmagambetov@n-k.kz

Сакенова Карлығаш Женисовна - кандидат химических наук, Комитет по обеспечению качества в сфере науки и высшего образования МНВО РК, г.Астана, Казахстан; e-mail: k.sakenova@sci.gov.kz.

Кулумжанова Айтжан Муратовна - кандидат PhD в области региональных исследований, Национальный центр развития высшего образования МНВО РК, г.Астана, Казахстан; e-mail: a.kulumzhanova@n-k.kz.

Алшүрина Асем Сейдеғалымовна - доктор философии (PhD) по специальности аграрная техника и технология, Национальный центр развития высшего образования МНВО РК, г.Астана, Казахстан; e-mail: a.alshurina@n-k.kz.

**ШҚІРТАЛАС, ОЙ ТОЛҒАУ / ДИСКУССИИ, РАЗМЫШЛЕНИЯ / DISCUSSIONS,
REFLECTIONS**

МРНТИ 06.81.23

¹ Абайұлы Н., ²Сағатова Ш. Б.

¹School of Transformative Humanities (AlmaU), Алматы, Қазақстан,
Visiting scholar, University of Illinois at Urbana Champaign, USA

²Алматы менеджмент университеті (AlmaU), Алматы, Қазақстан

БІРТҮТАС БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУ: ХХІ ҒАСЫРДА «ТОЛЫҚ АДАМ» КІМ?

*Мен ешкімге ештеме үйрете алмаймын, тек ойландыра аламын
Сократ*

Аннотация. Бүгінгі жас маманға қойылатын талаптар өте көп. Сондықтан заманауи білім беру саласы оқу-тәрбие үрдісі тұрғысынан да, қоғамдық сана тұрғысынан да қайта қарау мен трансформацияны қажет етеді. Бұл тұрғыда еркін өнер мен ғылым моделіне негізделген білім уақыт сұранысын қанағаттандыра алады. Өйткені тек осы білім беру моделі – мәдени-әлеуметтік, коммуникативтік, құндылық құзыреттерінің кешені. Бұл модель оқытушының оқу-білім туралы ақпаратты беруші, біржақты рөлін өзгертіп, білім алушының өз бетімен және өз еркімен білім алуға ұмтылу құштарлығын аша алады. Қазақстанның білім беру жүйесінде осы модельді енгізуде ұлы ойшыл Абай Құнанбайұлының «Толық адам» концепциясына сүйенсек, білім берудің тың бағдарламасын жасауға болады. Себебі бұл ілім – қазіргі дәуірдің рухани темірқазығы ғана емес, сонымен қатар заманымыздың іргелі мәселелеріне деген жаңа көзқараспен сәйкес келетін философиялық ілім.

Ал бұл бағдарлама өз кезегінде толықтай іске асып, нәтижесін берсе, еліміздің еңбек нарығы жан-жақты жетілген, ой өресі биік, талғамы жоғары, рухы мықты, бәсекеге қабілетті жас мамандармен толығын болады.

Кілт сөздер: білім беру саласы, маман даярлау, бәсекеге қабілеттілік, Абай, «Толық адам», ілім.

Жоғары білім беру жүйесін реформалау мәселесін талқылаулар кезінде туындайтын ең бірінші сұрақ көздеген қайта реформалаудың мақсаттарына қатысты болмақ. Әлемде не өзгерді, білім берудің он жылдықтар бойы қалыптасқан дәстүрлерін бір сәтте бұзып, жаңа дәстүрлер қалыптастыруға бізді не мәжбүр етті?

Қоғамдық мүдделердің негізгі және басты мәселесі қашан да өміріміздің сапасын арттыру болған, болып келеді және де бола да бермек, ал жоғары білімнің миссиясы – негізгі әлеуметтік мәселелерді шешуде алдыңғы қатарда болу. Өмір сапасы еңбек өнімділігінің барлық өлшемдерінің қол жеткізген тиімділігі мен деңгейіне, яғни еңбек мәдениетіне қатысты болмақ. Бұл жерде көптеген олқылықтар мен шешуін күткен мәселелер қордаланған.

Мамандар құзыреттерінің бұрынғы модельдері базалық пән ретінде үдерістер мен құбылыстардың механикалық жағын түсіндіретін физиканы негізгі пән ретінде жақсы меңгеруді негізге алса, білім берудің жаңа жағдайында ең алдымен осы үдерістер мен құбылыстардың креативті-танымдық ерекшеліктерін түсіндіре алатын жаңа білімдер қажеттігі туындады.

Бүгінгі күні тек «креативті» және «физикалық» білімдердің органикалық үйлесімі ғана заман талаптарына сай, нағыз мамандар дайындауға негіз бола алатыны

айқындалды. Сонымен, білімді ізгілендірудің заманауи тезісі классикалық гуманитарлық пәндерді оқытуды жай ғана кеңейту емес, олардың ішкі мазмұнын терең философиялық тұрғыдан қайта қарастыра отырып, қоғамның жаңа технологиялық мәдениетін қалыптастыруға тікелей немесе жанама түрде қатысты пәндерді басымдықпен зерделеуге байланысты болып отыр.

Қазіргі заман маманын дайындауда іске асырылатын көптеген пәндердің синтезі эклектикалық емес, керісінше жүйелі сипатта және нақты мақсаттары белгіленген болуы керек, сонымен қатар бұл барлық деңгейдегі мамандар құзыреттерінің модельдерінде көрініс табуы тиіс.

Бүгінгі маман міндетті түрде қандай да бір қоғамдық маңызды немесе ғылыми-танымдық мәселелерді шешу жолында қызмет ете білуі керек.

Заманның жаңа талаптарына сай болуға ұмтыла отырып, туындаған жаңа міндеттерді шешу жолында Алматы Менеджмент Университеті (AlmaU) өз студенттеріне бірегей де ерекше, жаңа курсты ұсыну туралы шешім қабылдады. Бұл курс жаратылыстану, әлеуметтік және гуманитарлық ғылым негіздерін үйрене отырып, әлемді, адамды, адамзат мәдениетін, тарихын танып-білуге бағытталған білім беруді көздейтін курс болу керек еді.

Білім берудің когнитивті және аффективті салаларын қамтитын, білім беру үдерісінде қаталдықтың жоғары стандартын көздейтін, зерттеу мәдениетін игеруге бағытталған, метакогнитивті талдауға негізделген бағдарламаны жасау үшін қазақ халқының ұлы ағартушылары мен философтарының еңбегіне сүйену керек болды.

Қазақтан шыққан ұлы ағартушы, ұлы философ дегенде, әрине, ойымызға ең әуелі Абай оралатыны ақиқат. Яссауи ілімі, Шәкәрімнің ар ілімі, Абайдың «Толық адам» ілімі... Таңдау көп еді. Осы тұрғыда болашақ маманның жарқын бейнесін жасауда Абай Құнанбайұлының «Толық адам» ілімінен артық ілім бар ма?!

Бұл турасында Президент Қ. Тоқаев «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан» атты мақаласында: «Біз Абайдың «толық адам» тұжырымын қайта зерделеуіміз керек. Бұл бағытта ғалымдарымыз тың зерттеулерді қолға алуы қажет. «Толық адам» концепциясы, шындап келгенде, өміріміздің кез келген саласының, мемлекетті басқару мен білім жүйесінің, бизнес пен отбасы институттарының негізгі тұғырына айналу керек деп есептеймін», - деді.

Абайдың «толық адам» ілімі оның «Ғылым таппай мақтанба» өлеңінен бастау алады. Өлеңде айтылған «бес асыл» мен «бес дұшпан» арқылы адам бойына қажетті асыл қасиеттер мен дұшпани әрекеттер сараланады.

Әрине, студенттер Абайдың бұл ғибратын мектеп жасынан оқып өскен, бірақ әрбір жас адам Абай танымымен саналы түрде сусындағанда ғана толық адам жолына бет бұра алады.

Абай сипаттаған толық адам кім?

Абай үшін толық адам – рухани жетілген, жан-жақты дамып, жеке тұлға болып қалыптасқан, кемеліне келген адам.

Толық адам – рухани жаңғырудың шыңы, өзінің рухани болмысын тану. Өзін-өзі тану өзін-өзі білу емес, білу дегеніміз ақпарат деңгейінде ғана болатын құбылыс болса, тану дегеніміз сол ақпаратты түйсіну, бойға сіңіру, сол арқылы білгенінді өзінің қасиетіне айналдыру. Ал өзінің жан екенін тану – өзінің жан екенін сезіне отырып, рухани қасиеттерге ие болу, толық өзгеру, яғни толық адам болу деген сөз.

Бүгінгі студенттің болашақта жақсы маман болып қалыптасуына, заманауи талаптар үдесінен шыға білуіне, яғни санасын трансформациялауға Абай ілімінен, Абай танымынан асқан ілім де, таным да жоқ. Ол ілімді терең сезініп, түсіне білуге бағыттау – жоғары мектептің заман тудырған негізгі міндеті.

Осы міндетті іске асыру мақсатында AlmaU School of Transformative Humanities мектебінде қазақстандық ландшафтта теңдесі жоқ ерекше білім беру «TOLYQ ADAM» бағдарламасы жасалды және бұл ілкімді бастама.

Осы концепция негізінде студенттерге жоғары мәдени құндылықтарды игерту, Отанға қамқор бола білу, әлемнің алуан түрлілігіне деген құрмет сезімін ояту сияқты ұлы идеялар көзделген.

Абайдың әдеби мұрасының әсерімен мұқият жасалған бұл кешенді бағдарлама бірінші курс студенттері үшін бағдарлам болып табылады. TOLYQ ADAM бағдарламасы тек академиялық оқу бағдарламасы емес; бұл – трансформациялық саяхат. Оның негізгі мақсаты білім алумен шектелмейді, ол өмір бойы білім алуға, мінезді жетілдіруге және жан-жақты дамуға арналған арна болып табылады.

Бағдарламаны жасау барысында қазақтың шешендік өнері мен ұлы ойшылдарының еңбектерін негізге алумен қатар әлемдік тәжірибе де ескерілді. Минерва Университет, Бард-колледж, Халықаралық Mind Education институты сияқты студенттердің сыни ойлауын дамыту ісінде жоғары нәтижелерге қол жеткізген оқу орындарының үздік тәжірибелері негізге алынды.

«TOLYQ ADAM» бірегей бағдарламасы студенттердің өзгергіш әлемде тұрақты адами құндылықтарды игертетін және дамытатын ең қажетті дағдыларын қалыптастыру мақсатында әзірленді. Бағдарлама бағыттарының әрқайсысында студенттердің өй-өрісін үздіксіз дамытып, жетілдіру мақсаты қарастырылған.

Бағдарлама аясында студенттер бастапқы дереккөздермен – өркениеттің дамуына ықпал еткен негізгі философиялық, әлеуметтік, шығармашылық идеялармен жұмыс жасайтын болады. «TOLYQ ADAM» бағдарламасы қарапайым шындықтар ғана қарастырылған білімді емес, студентті таң қалдыратын, сол арқылы оның қызығушылығын оятатын, оқуға, жазуға және шешен сөйлеуге деген эстетикалық ар-ұятын, яғни талғампаздығын қалыптастыратын білімге сүйенеді.

«TOLYQ ADAM» бағдарламасының бірінші жылында студенттер оқытушылармен серіктестікте жеті курсты игереді:

- Critical Thinking, Creative Writing (Сыни ойлау, шығармашылық жазу),
- Great Books (Ұлы кітаптар),
- I, World (Мен және Әлем),
- Philosophical Dialogue (Философиялық диалог),
- Service learning (Қоғамға қызмет ету),
- Life design (Өмір дизайны),
- Biohacking (Биохакинг).
- Әр курстың өз мақсаттары мен міндеттері анықталған.

Сыни тұрғыдан ойлау және шығармашылық жазу курсы AlmaU студенттеріне ұсынылатын бірегей «TOLYQ ADAM» бағдарламасының негізі болып табылады және болашақтың жылдам өзгертін әлемінде негізгі дағдыларға айналатын тәуелсіз және рефлексивті ойлауды дамытуға бағытталған.

Бағдарламаның екінші кезеңі – «Ұлы кітаптар» курсы. Бұл курстың әр аптасы мәдениеттің, өркениеттік динамиканың, адамдар арасындағы қарым-қатынас пен тиімді коммуникацияның даму аспектілеріне әсер ететін кітаптардың ең маңызды тарауларын талдауға арналған. Сабақ барысындағы жұмыстың әдіс-тәсілдері де студенттердің шығармашылық қабілеттерін, көшбасшылық қасиеттерін дамытуға, ұсынылған идеяларға сыни көзқараспен қарай білу, өзінің және өзгенің ойына рефлексия жасай білу дағдыларын қалыптастыруға бағытталған. «Ұлы кітаптар» курсы студенттерге екінші семестрде ұсынылатын жоба идеяларын жасауда идеялар мен тұжырымдамаларды жинауға негіз ретінде қызмет етеді.

Алдыңғы екі курста студенттер қабылдаған, дамытқан, қалыптастырған идеялар қазіргі қоғам мен саясаттың шындықтарына сәйкес ой сүзгісінен өткізілуі керек. Ол үшін оқытушының жетекшілігімен әр студент өзінің жеке интеллектуалдық тәжірибесін үздіксіз динамикада болатын өзекті әлеуметтік мәселелермен салыстыра отырып, байланыстыруға мүмкіндік беретін «Мен және Әлем» курсы әзірленді.

Кез келген ойдың қорытындысы – дүниенің өзіндік бірегей философиялық бейнесін өз санасында қалыптастыруға жасалған қадам. Ал ой-тұжырымдарды саралай білу тек оқытушымен, курстастарымен, керек десеңіз, өткен заманның ұлы философтарымен еңбектеріндегі ойлармен болатын құнды диалог барысында ғана мүмкін болады. Демек, «Философиялық диалог» курсы философия пәні бойынша мемлекеттік жалпыға міндетті бағдарламаның «TOLYQ ADAM» идеяларына бейімделуінің нәтижесі болады. Тек философиялық идеяларды қайталайтын қарапайым дәрістер мен семинарлар арқылы философияға бой ұру еш мүмкін емес. Бұл курс пікірталас пен айтысқа, бастапқы дереккөздерді оқуға, сондай-ақ ұлттық рухани мұраның маңызды құрамдас бөлігі – көшпенділер философиясын зерттеуге негізделген.

«Қоғамға қызмет ету» – студенттердің қоғамға қызмет етудегі әлеуметтік тәжірибесін қалыптастыру, болашақ кәсіпкерлерді адамгершілік қасиеттерге тәрбиелеуге арналған арнайы курс. Бұл курста студенттер қоғамға қызмет етудің әлеуметтік тәжірибесін игеріп, моральдық нұсқаулар мен гуманистік дүниетанымын қалыптастырады.

Өмір дизайны курсы да – AlmaUдың бастамасы, бұл курс әлеуметтік-гуманитарлық дүниетанымға негізделген өзін-өзі дамыту моделін қалыптастыруға ықпал етеді.

Биохакинг курсына студенттер өздерінің физиологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, қажеттіліктерін түсіне білуді үйренеді, сонымен қатар сол ерекшеліктерін жоғары деңгейде қалыптастыру жолында арнайы жүйе құруды үйренеді, яғни өмір бойы физикалық және психикалық белсенділік деңгейі жоғары дәрежеде болады.

Қазақстанның жоғары білім беру жүйесінде мұндай ерекше де бірегей курстың пайда болуы кездейсоқтық емес, бұл – бүгінгі күннің талаптарынан туындаған ұтымды шешім.

«TOLYQ ADAM» курсы студенттер мен жас зерттеушілерді жаһандық академиялық дискурста қабылданған риторикалық және жарияланым конвенцияларына сай жүйелі оқытуды көздейді.

Бағдарлама талаптары толық іске асқан жағдайда AlmaU маман дайындауда да, ғылыми кадрларды даярлауда да үлкен сапаға қол жеткізетіні, сонымен қатар білім беру нарығында бәсекеге қабілеттіліктің артатыны анық.

Қорытындылай келгенде, ХХІ ғасырда «Толық Адам» жан-жақты дамыған, оқыған, аналитикалық, сыни және шығармашылық ойлау, сөйлеу және жазу қабілеттері қабілеттері қалыптасқан, өз елін шексіз сүйетін, білімге құштар көшбасшы деп айтуға болады.

¹ Абайұлы Н., ²Сағатова Ш. Б.

¹School of Transformative Humanities (AlmaU), Алматы, Қазақстан,
Visiting scholar, University of Illinois at Urbana Champaign, USA

²Алматы менеджмент университеті (AlmaU), Алматы, Қазақстан

КТО ТАКОЙ «TOLYQ ADAM (ЦЕЛОСТНЫЙ ЧЕЛОВЕК)» В 21 ВЕКЕ?

Аннотация. Требования к молодому специалисту сегодня очень много. Поэтому современная образовательная сфера нуждается в пересмотре и трансформации как с точки зрения учебно-воспитательного процесса, так и с точки зрения общественного сознания. В этом смысле знания, основанные на модели свободного искусства и науки, могут удовлетворить потребности времени. Ведь только эта образовательная модель представляет собой комплекс культурно-социальных, коммуникативных, ценностных компетенций. Данная модель может изменить роль преподавателя как носителя учебно-образовательной информации и раскрыть желание обучающегося учиться самостоятельно и по собственному желанию. При внедрении данной модели в систему образования Казахстана, исходя из концепции великого мыслителя Абая Кунанбайулы «полный человек», можно разработать новую программу образования. Потому что это учение – не только духовное учение современной эпохи, но и философское учение, соответствующее новому подходу к фундаментальным проблемам современности.

Если данная программа, в свою очередь, будет реализована в полной мере и даст результаты, рынок труда страны будет наполнен всесторонне зрелыми, высокоразвитыми, сильными духом, конкурентоспособными молодыми специалистами.

Ключевые слова: образование, обучение, конкурентоспособность, Абай, Tolyq adam, наука.

¹ Абайұлы Н., ²Сағатова Ш. Б.

¹School of Transformative Humanities (AlmaU), Алматы, Қазақстан,
Visiting scholar, University of Illinois at Urbana Champaign, USA

²Алматы менеджмент университеті (AlmaU), Алматы, Қазақстан

WHO IS “TOLYQ ADAM (HOLISTIC PERSON)” IN THE 21ST CENTURY?

Abstract. Nowadays the requirements to a young specialist today are very high. Therefore, the modern educational sphere needs revision and transformation both from the point of view of educational process and from the point of view of social consciousness. In this sense, knowledge based on the model of free art and science can meet the needs of the time. After all, only this educational model represents a set of cultural-social, communicative, value competencies. This model can change the role of the teacher as a carrier of educational and educational information and reveal the desire of the learner to learn independently. When introducing this model in the education system of Kazakhstan, based on the concept of the great thinker Abai Kunanbayuly "holistic person", a new education program can be developed. Because this doctrine is not only a spiritual doctrine of the modern era, but also a philosophical doctrine that corresponds to a new approach to the fundamental problems of modernity.

If this program, in turn, is fully implemented and produces results, the country's labor market will be filled with comprehensively mature, highly developed, strong in spirit, competitive young specialists.

Key words: education, training, competitiveness, Abai, Tolyq adam, science.

Information about authors:

Abayuly Nurken - School of Transformative Humanities, Almaty Management University, Almaty, Kazakhstan; e-mail: nurkenaubakir@gmail.com; ORCID: 0000-0003-3056-378.

Sagatova Sholpan - PhD in Philology, School of Transformative Humanities, Almaty Management University, Almaty, Kazakhstan; e-mail: astana14_14@mail.ru; ORCID: 0000-0002-7820-2812.

Авторлар туралы мәліметтер

Абайұлы Нұркен - School of Transformative Humanities, Алматы менеджмент университеті, Алматы қ., Қазақстан; e-mail: nurkenaubakir@gmail.com; ORCID: 0000-0003-3056-378.

Сағатова Шолпан Бейсеновна - филология ғылымдарының кандидаты, School of Transformative Humanities, Алматы менеджмент университеті, Алматы қ., Қазақстан; e-mail: astana14_14@mail.ru; ORCID: 0000-0002-7820-2812.

Сведения об авторах

Абайұлы Нұркен - School of Transformative Humanities, Алматы менеджмент университет, г.Алматы, Казахстан; e-mail: nurkenaubakir@gmail.com; ORCID: 0000-0003-3056-378.

Сағатова Шолпан Бейсеновна – кандидат филологических наук, School of Transformative Humanities, Алматы менеджмент университет, г.Алматы, Казахстан; e-mail: astana14_14@mail.ru; ORCID: 0000-0002-7820-2812.

АҚПАРАТ / ИНФОРМАЦИЯ / INFORMATION

Құрметті авторлар!

Біздің журналда жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру саласындағы өзекті мәселелерге арналған өз материалдарын орналастыруға қатысуға шақырамыз.

"Қазақстанның жоғары мектебі" журналы" келесі бағыттар бойынша ғылыми және практикалық мақалалар жариялауды жүзеге асырады:

- Жоғары білім беру саласындағы білім беру саясаты
- Жоғары білім сапасын қамтамасыз ету мәселелері
- Жоғары білім беруді цифрландыру

Мақсатты аудитория

Қазақстанның жоғары оқу орындарының, ғылыми-зерттеу институттарының, талдау және қоғамдық білім беру ұйымдарының зерттеушілері, талдаушылары және білім беру практиктері үшін, сондай-ақ қазіргі қоғамдағы жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің даму проблемаларына қызығушылық танытатын оқырмандардың кең ауқымы үшін ғылыми-талдамалық басылым.

Авторларға арналған ережелер

Журнал тоқсан сайын қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде шығарылады. Плагиатты анықтау жағдайларын қоса алғанда, ғылыми нәтижелердің сенімділігі мен маңыздылығы және жұмыстардың ғылыми мазмұнының өзектілігі үшін авторлар жауапты болады.

Журналда жариялауға ғылыми мақалалар, конференциялар, диссертациялық кеңестердің жұмысы туралы хабарламалар, рецензиялар қабылданады. Жарияланатын ғылыми мақалалар (соның ішінде рецензиялар) журналдың тақырыптық бағытына сәйкес келуі тиіс.

Ғылыми мақала бұрын жарияланбаған және жаңалығы бар авторлық эзирлемелерді, қорытындыларды, ұсынымдарды қамтитын; немесе жалпы тақырыппен байланысты бұрын жарияланған ғылыми мақалаларды қарауға арналған (жүйелі шолу) ғылыми зерттеудің, эксперименттік немесе талдамалық қызметтің өз қорытындыларын және аралық немесе түпкілікті нәтижелерін баяндау болып табылады.

Редакцияға келіп түскен мақалалар қос "соқыр" рецензиялау рәсімінен өтеді. Рецензиялау рецензенттер үшін және мақала авторлары үшін жабық болып табылады. Рецензент мақалаға түзетулер енгізу қажеттілігін көрсеткен жағдайда автор үш күн ішінде жаңартылған материалды түзетіп, редакцияға жіберуі қажет. Рецензенттердің оң бағасын алған мақалалар журналдың редакциялық алқасына талқылауға және бекітуге жіберіледі. Теріс рецензиясы бар мақалалар қайта қарауға қабылданбайды.

Журналда жариялау үшін жұмыс мәтінін ұсына отырып, автор берілген мақаланың басқа ғылыми басылымда қарастырылмауын қамтамасыз етеді. Автор басқа мақаладан алынған барлық мәтіндер, кестелер, диаграммалар, иллюстрацияларды тиісті түрде рәсімдеуге міндетті. Басқа автордың мәтінін пайдалану, автордың нұсқауынсыз дәйексөздерді ойнату, басқа зерттеулердің нәтижелерін өзгерту, плагиат кез-келген түрде қабылданбайды. Ғылыми плагиатты анықтау және оның алдын алу мақсатында "ғылыми плагиатты анықтау және оның алдын алу жөніндегі қызметті ұйымдастыру туралы Ережеге" сәйкес журнал редакциясы жариялауға ұсынылған мақалалардың антиплагиатына тексеру жүргізеді. Мәтіннің өзіндік ерекшелігі кемінде 70% болуы

керек. Плагиат анықталған жағдайда редакциялық алқа мақаланы жариялаудан бас тартуға және авторға кезекті мақаланы қабылдаудан бас тартуға құқылы.

Авторлар редакция мен рецензенттердің жұмысына құрметпен және түсіністікпен қарап, көрсетілген кемшіліктерді уақтылы жоюы тиіс.

Мақала жазуға қойылатын талаптар

"Қазақстанның жоғары мектебі" ғылыми-теориялық журналында материалдар жариялау. "Open Journal System - ғылыми мақалаларды онлайн-беру және рецензиялау жүйесін пайдалана отырып жүзеге асырылады. Тіркеу немесе авторизация "материалды жіберу" бөлімінде қол жетімді. Журнал сайты <https://highedujournal.kz>

Мақалаларды ресімдеу тәртібі

Мақала келесі ережелерге сәйкес ресімделуі тиіс: жоғарғы сол жақ бұрышында – FTAMP, бос жолдан кейін, ортасында авторлардың тегі және аты-жөнінің инициалы, ғылыми дәрежесі мен ғылыми атағы (қысқартусыз, толық жазылуы қажет), төменірек ЖОО-ның немесе ғылыми мекеменің атауын, мемлекет пен қала атауын жазу керек. Ортасында бос жолдан кейін мақаланың атауы бас әріптермен жазылады. Бос жолдан кейін, парақтың ені бойынша бос жолдан кейін – аңдатпа (100-200 сөз аралаығында) және 5-7 кілттік сөздер және бос жолдан кейін, мақаланың мәтіні жазылады. Мақаланың соңында бос жолдан кейін әдебиет тізімі көрсетіледі. Әрі қарай, аударылған әдебиеттер тізімі.

Мақала атауы, авторлардың толық аты-жөні, аңдатпа және кілт сөздер үш тілде (қазақ, орыс, ағылшын) болуы тиіс. Аударма сапалы және мамандар тарапынан орындауы керек. Жеке парақта авторлардың толық аты-жөні, ғылыми (академиялық) дәрежелері мен ғылыми атақтары (бар болса), лауазымы, кафедра, ұйым, қызметтік мекен-жайлары, теле-фондары және e-mail адресі толық көрсетіледі.

Аңдатпа орыс, қазақ және ағылшын тілдерінде 100-200 сөзден тұрып, мақаланың мазмұнын көрсету керек, себебі көптеген оқырмандар үшін бұл зерттеу туралы негізгі ақпарат көзі болады.

Барлық қысқартулар мақалада бірінші рет қолданған кезде толық жазылуы керек.

Мақаланың құрылымы: кіріспе (зерттеудің өзектілігі, мақсаты мен міндеттері); Зерттеудің әдістері мен ұйымдастырылуы; зерттеу нәтижелері және оларды талқылау; қорытындылар.

Автордың (лардың) аты-жөнін*, мақаланың атауын және «Аңдатпа», «Кілт сөздер», «Кіріспе» (зерттеудің өзектілігі, мақсаты мен міндеттері), «Зерттеудің әдістері мен ұйымдастырылуы», «Зерттеу нәтижелері және оларды талқылау», «Қорытындылар», «Әдебиет тізімі» бөлімдерінің атауларын қалың қаріппен жазып көрсету қажет.* Хат - хабарға арналған авторды (бірінші авторды) автордың аты-жөнінен кейін латын әрпімен «*» белгілеу қажет, мысалы, ¹Иванов А.Т.*

Кириллицада ұсынылған әдебиеттер екі нұсқада беріледі – түпнұсқада және романизацияланған алфавитте (транслитерация):

Орыс тілінен латын тіліне аудару / Онлайн түрлендіргіш <http://www.translit.ru>

Қазақ тілінен латын әліпбиіне аудару / Онлайн конвертер <https://qazlat.kz>

Редакциялық алқа кеңес мақалаларды жариялау немесе қабылдамау құқығын өзіне қалдырады.

Біздің басылымға қайта басылған кезде сілтеме міндетті болып табылады. Біздің басылымға қайта басылған кезде сілтеме міндетті.

Уважаемые авторы!

Приглашаем принять участие в размещении в нашем журнале своих материалов, посвященных актуальным проблемам в области высшего и послевузовского образования.

Журнал «Высшая школа Казахстана» осуществляет публикацию научных и практических статей по следующим направлениям:

- Образовательная политика в области высшего образования
- Вопросы обеспечения качества высшего образования
- Цифровизация высшего образования

Целевая аудитория

Это научно-аналитическое издание для исследователей, аналитиков и практиков образования высших учебных заведений Казахстана, научно-исследовательских институтов, аналитических и общественных образовательных организаций, а также для широкого круга читателей, интересующихся проблемами развития высшего и послевузовского образования в современном обществе.

Правила для авторов

Журнал издается ежеквартально на казахском, русском и английском языках. За достоверность и значимость научных результатов и актуальность научного содержания работ, включая случаи выявления плагиата, ответственность несут авторы.

К публикации в журнале принимаются научные статьи, сообщения о конференциях, работе диссертационных советов, рецензии. Публикуемые научные статьи (в том числе обзоры) должны соответствовать тематическому направлению журнала.

Научная статья представляет собой изложение собственных выводов и промежуточных или окончательных результатов научного исследования, экспериментальной или аналитической деятельности, содержащее авторские разработки, выводы, рекомендации ранее не опубликованные и обладающие новизной; или посвященное рассмотрению ранее опубликованных научных статей, связанных общей темой (систематический обзор).

Статьи, поступившие в редакцию, проходят процедуру двойного «слепого» рецензирования. Рецензирование является закрытым для рецензентов и для авторов статей. В случае, когда рецензент указывает на необходимость внесения поправок в статью, автору в течение трех дней необходимо откорректировать и отправить обновленный материал в редакцию. Статьи, получившие положительную оценку рецензентов, отправляются на обсуждение и утверждение к публикации в редколлегию журнала. Статьи, имеющие отрицательную рецензию к повторному рассмотрению, не принимаются.

Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует, что подаваемая статья не находится на рассмотрении в другом научном издании. Автор обязан надлежащим образом оформить все заимствования текста, таблиц, схем, диаграмм, иллюстраций. Использование чужого текста, воспроизведение цитат без указания автора, изменение результатов других исследований, плагиат в любой форме неприемлемы. В целях выявления и предотвращения научного плагиата в соответствии с «Положением об организации деятельности по выявлению и предотвращению научного плагиата» редакцией журнала проводится проверка на антиплагиат статей, представленных для публикации. Оригинальность текста должна составлять не менее

70%. В случае обнаружения плагиата редколлегия имеет право отклонить статью от публикации и отказать автору в приёме очередной статьи.

Авторы должны с уважением и с пониманием относиться к работе редакции и рецензентов, своевременно устранять указанные недостатки.

Требования к написанию статей

Публикация материалов в научно-теоретическом журнале «Высшая школа Казахстана» осуществляется с использованием Open Journal System - системы онлайн-подачи и рецензирования научных статей. Регистрация или авторизация доступны в разделе «Отправка материала». Сайт журнала <https://highedujournal.kz>

Порядок оформления статей

Статья должна быть оформлена в строгом соответствии со следующими правилами: в верхнем левом углу – МРНТИ, через пустую строку по центру – фамилия и инициалы автора (-ров), ученая степень и ученое звание (без сокращений), ниже без пропуска наименование вуза или научного учреждения, город и страна. Через пустую строку по центру прописными буквами – название статьи. Далее через пустую строку по ширине страницы – аннотация (от 100 до 200 слов) и ключевые слова (5-7 слов) и через пустую строку – текст статьи. В конце статьи через пустую строку – «Литература». И далее транслитерированный список литературы.

Название статьи, ФИО авторов (полностью), аннотация и ключевые слова должны быть на трех языках (казахский, русский, английский). Перевод должен быть качественным и выполнен специалистами.

Аннотация, объемом 100-200 слов, на русском, казахском и английском языках, должна отражать содержание статьи, поскольку для большинства читателей она будет главным источником информации о проведенном исследовании.

Все аббревиатуры и сокращения должны быть расшифрованы при первом использовании в статье. Структура статьи: Введение (актуальность, цель и задачи исследования); Методы и организация исследования; Результаты исследования и их обсуждение; Выводы. Необходимо выделить жирным шрифтом ФИО автора (-ров)*, наименование статьи и наименования разделов: «Аннотация», «Ключевые слова», «Введение» (актуальность, цель и задачи исследования), «Методы и организация исследования», «Результаты исследования и их обсуждение», «Выводы», «Литература». *Первого Автора для корреспонденции необходимо отметить «*» после инициалов автора, например, ¹Иванов И.И.*.

Литература, представленная на кириллице, дается в двух вариантах – в оригинале и романизированным алфавитом (транслитерация):

Перевод с русского на латиницу / Онлайн конвертер <http://www.translit.ru>

Перевод с казахского на латиницу / Онлайн конвертер <https://qazlat.kz>

Редакционная коллегия совет оставляет за собой право публикации или отклонения статей.

Ссылка при перепечатке на наше издание обязательна.

Dear authors!

We invite you to take part in the placement in our magazine of your materials on topical issues in the field of higher and postgraduate education.

The magazine "Higher education in Kazakhstan" publishes scientific and practical articles in the following areas:

- Educational policy in higher education

- Issues of quality assurance of higher education
- Digitalization of higher education

Target audience

This is a scientific and analytical publication for researchers, analysts and practitioners of education of higher educational institutions of Kazakhstan, research institutes, analytical and public educational organizations, as well as for a wide range of readers interested in the problems of the development of higher and postgraduate education in modern society.

Rules for authors

The journal is published quarterly in Kazakh, Russian and English. The authors are responsible for the reliability and significance of scientific results and the relevance of the scientific content of works, including cases of detection of plagiarism.

Scientific articles, reports on conferences, work of dissertation councils, reviews are accepted for publication in the journal. Published scientific articles (including reviews) must correspond to the thematic area of the journal.

A scientific article is a statement of one's own conclusions and intermediate or final results of scientific research, experimental or analytical activity, containing author's developments, conclusions, recommendations that have not been previously published and are new; or reviewing previously published scientific articles related to a common topic (systematic review).

Articles submitted to the editorial office undergo a double-blind peer review procedure. Peer review is closed to reviewers and authors of articles. In the event that the reviewer indicates the need to amend the article, the author must correct and send the updated material to the editor within three days. Articles that have received a positive assessment of the reviewers are sent for discussion and approval for publication to the editorial board of the journal. Articles with a negative review are not accepted for reconsideration.

By submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees that the submitted article is not under consideration in another scientific publication. The author is obliged to formalize properly all borrowings of text, tables, diagrams, diagrams, illustrations. The use of someone else's text, the reproduction of quotations without the indication of the author, changes in the results of other studies, plagiarism in any form are unacceptable. In order to identify and prevent scientific plagiarism in accordance with the "Regulations on the organization of activities to identify and prevent scientific plagiarism", the editorial board of the journal conducts an anti-plagiarism check of articles submitted for publication. The originality of the text must be no less than 70%. If plagiarism is found, the editorial board has the right to reject the article from publication and refuse to accept the next article for the author.

Authors should respect the work of the editorial board and reviewers with respect and understanding, and promptly eliminate these shortcomings.

Requirements for writing articles

Publication of materials in the scientific and theoretical journal "Higher education in Kazakhstan" is carried out using the Open Journal System, an online system for submitting and reviewing scientific articles. Registration or authorization is available in the section "Sending material". The magazine's website <https://highedujournal.kz>

The order of registration of articles

The article should be designed in strict accordance with the following rules: in the upper left corner – MRNTI, through an empty line in the center – the surname and initials of the author (s), academic degree and academic title (without abbreviations), below without a pass

the name of the university or scientific institution, city and country. Through an empty line in the center in capital letters – the title of the article. Then, through an empty line along the width of the page – an abstract (from 100 to 200 words) and keywords (5-7 words) and through an empty line – the text of the article. At the end of the article, through an empty line – "Literature". And then a transliterated list of references.

The title of the article, the full name of the authors (in full), the abstract and keywords should be in three languages (Kazakh, Russian, English). The translation must be of high quality and performed by specialists.

The abstract, 100-200 words in Russian, Kazakh and English, should reflect the content of the article, since for most readers it will be the main source of information about the research. All abbreviations and abbreviations should be deciphered when first used in the article.

Structure of the article: Introduction (relevance, purpose and objectives of the study); Methods and organization of the study; Results of the study and their discussion; Conclusions. It is necessary to highlight in bold the full name of the author(s)*, the title of the article and the names of the sections: "An-notation", "Keywords", "Introduction" (relevance, purpose and objectives of the study), "Methods and organization of research", "Research results and their discussion", "Conclusions", "Literature". * The first Author for correspondence should be marked "*" after the initials of the author, for example, ¹Ivanov I.I.*.

The literature presented in Cyrillic is given in two versions – in the original and in the Romanized alphabet (transliteration):

Translation from Russian into Latin / Online converter <http://www.translit.ru>

Translation from Kazakh to Latin / Online Converter <https://qazlat.kz>

The Editorial Board of the Council reserves the right to publish or reject articles.

A link to our publication is required when reprinting.